

Naerder Bedenckingen,
Ober de zee-baerdt/ Coop-
handel ende Herringhe/ als mede de verse-
keringhe vanden Staet deser vereenichde Landen/ in
de teghenwoordighe Vrede-handelinghe met den
Coninck van Spangnien ende de Aertf-her-
toghen.

Door een lief-hebber eenes oprechten, ende bestandighen
vredes voorghestelt.

Naerder Bedenckingen, over de tegenwool dige Vrede-handelinge met den Coninck van Spagnien.

Gelijck wijs als in eenen ghemeenen brant die gen niet alleen tot het blusschen de hulpijch zijn/ die de leet rechten water gieten/ de naest ghelegene stoffe weyzen waer door den brant soude mogen voort loopen/maer oock de ghene die brant roepen/ t'becken cluncken/ water anbruynghe oft wijsen/ waer het op't spoedichste te beromen is/ ende oock die hoopnielijck/ die wt der reuck ende smoock ghewaer worden/ waer t'vier begint te mupken/ sulcx waerschouwen den genen die di macht hebben om te vormen blusschen: Ende dat het oock niet behoortlyck en is/ dat penant/ die het ghemeene perijckel siet/ daer o- bre soude ledich t'huys blijben/ sich inbeelden/ dat die ghene/ die tot het blusschen ghestelt zijn/ van alles soo wel verstaen ende van het perijckel ghelwaershout zijn/ datse sijn noch ander lieden hulpe niet van noode en hebben/maer dat een pder ter contrarien schuldich is toe te loopen/ om te sien oft hy daer eenighen dienst oft hulpe soudem comen doen: Also en heeft het my oock niet verstaenlyck ghebocht dat ick in desen algemeenen brant mijns vaderlands niet en soude toe loopen/ om met mijne heerliche stinme de stinme der roepende te verstercken/ met mijnen eimer waters/ haren grooten plas te vermeerderen/ ende met mijn ghetupgenis haer ghetupgenis des perijckels te bevestigen/ om dat/ in sulken geballe (daer d' een roept: het meeste perijckel is hier/ d' ander roept: het is daer) de blusschers te beter mochten verzeckert zijn/ waer het meeste perijckel is ende/ t' selve kennende haer derwaerts voegghen/ om de ghemene schade te weyzen.

Welcke consideratie door de liefde die ick mijn vaderlande toedraghe/ my oer eenighe jaren heeft beweecht om de penne inde hant te nemen/ ende een Discours te maken/ waer mede ick de lieden van mijn professie (namelic de Coop-lieden) soude moghen bewegen om een Compaignie op West-Indien op te rechten/ om also de brant-stichters (die onse vaderlant dus langhe inden gloet der Oorloghe hebben ghesonden) t'wyer in hare eyghenscapen te brengen/ op dat de wijle sy besich zijn om haren brant te lissen/ wy den onsen oock blussen mochten/ ende gheblust zijnde/ dat onse vyanden gheenen middel ofte stoutheyt en soudem hebben om dien weder t'ontsteken/ ende dat alsoo/ volgens het spreck- woort/ d' een inen d' ander inde scheede mochte houden.

Welck onsen brant oock ghewaer gheworden zijnde/ heeft eenen anderen middel bedacht/ ende siende dat hy door d' Oorloge onse vaderlant niet en can t'ouder brengen/ soo went hy nu den Wyde oor/ meynende door den selven beter tot sijn vermeynen te comen.

Maer alsoo my dunckt/ dat ick hier in oock eenichsins brant gheroken hebbe/ ende wetende dat een sleyn vande dieckwils een groot vyer ontsteekt/ soo hebbe ick een Discours ghemaect tot waerschouwinge/ oft het gebekende dat

ich daer in erghens een vromme aentoonen mochte/ die van andere niet ghesien
en waerde: by welck Discours ich hebbe bewesen / dat het seer apparent is /
dat de neeringhe met den Vrede seer sal vernachten/ ende dat d'wtghewekene tot
de verheerde landen weder derwaerts sullen vertrecken / waer doog desen staet
seer soude vers wachten/ ende den Wyant versterckt worden.

Ten anderen/ hebbe daer by ten derse wederleydt d'opinie der ghenen/ die de-
sen Staet niemmen te versekeren/ als inen de verheerde Landen keten inden stant
daerse nu in zijn/ sonder booz hare Privilegien/ ofte booz der wtgewekene vry-
heyt te spreken/ ende hebbe der contrarie verhoort/ dat naest God/ de vasticheyt
van desen Staet daer in ghelegen is/ dat inde verheerde landen / d'orfeninghe
vande ghesezonnerde Religie besproken worde/ de Landen in hare volcomene
Privilegien werden gestelt / ende alle nieuwicheden af gedaen. Doch also hier
op noch eenige punten staen te considereren/ die ich in t'voorss. Discours niet
aengheroert en hebbe/ sal de selve wat byder verhandelen/ die deplende in vijf
delen te weten:

- i. Dat door den Vrede de neeringe seer sal vergaen, d'vvygevve ke-
ne vveder vertrecken, ende consequentelijc desen Staet seer ver-
zyvacke, ende den vyant sal ghesterckt vvorden.
- ii. Dat voor desen Staet door den vrede geen vasticheyt, voordeel,
noch versekeringhe en vvort vercreghen, blijvende de verheer-
de landen in den stant daerse nu in zijn.
- iii. Dat de meeste versekeringhe ghelegghen is in der Nederlanders
herten te vvinnen, die sullen vercreghen vvorden, soomen hare
Privilegien ende vryheyt voorstaet.
- iiii. Dat sulcx met recht mach ende moet versocht vvorden, ende,
by den vyant ghevveygert zijnde, geen en vrede en behoort ge-
maect te vvorden.
- v. Ten laetsten, soo den vyant sulcx vveygerde: oft dese Landen
noch middel hebben om d'Oorloge langer te houden staende.

Miet dat ich boozgenomen hebbe / ober dese punten subtylich te disputeren/
oft met veel exempel en der ouden te bevestigen (waer toe ich mi oock te zwaer-
kenne) maer ineyne booznemelijc te kennen te gheben/ wat der wtghewekene
bestaet/ ghevoeken ende begheeren in t'ghenem sulcx van is / latende andere
oordeelen/ oft sulcx begheeren redelijc zo oft niet.

Wat het vertreck der wtgewekene ende t'verballen der neeringe betangt:
also ich het selve in mijn boozgaende Discours in t' lange hebbe verhan-
delt / en wt de principale fondamenten vande Coopmanschap/ nature vande
Coopman ende Ambachtsman/ als oock de ghelegentheyt der Steden/ lan-
den ende Sibuten der verheerde Landen sulcx bewesen / soo sal ich t'selbe hier
maer cortelijc aen roeten/ ende met eenighe redenen bevestighen.

Bestaen.

Wettende de neringe ende Crampene / inden Coop handel ober landt / ende den handel ober zee / waer waerde handel te lande den rijcksten is / ende ghelijc als de rechte hant / waer toe / ghelijc bewesen is / de verheerde Landen de best gelegentheyt hebben / daer by voeghende / dat Brancrijt gelegentheyt sulc is dat het meeste deel der Steden so bequaemelijc connen lut de verheerde land den hare goederen crighen als wt hare eyghen Zee steden / allwaerfe eerst t water moeten ghebrocht worden den risgo vander zee daer op gelopen / ende dobbel onkosten ende winste op moet betaelt worden / welcken risgo voor sijn Waren veel meer bedraecht als de Waghen-vrachten van t'selve 150. oft 200 Mghen brichs te voeren / ende al woxt het ter zee ghebrocht / soo moet het te lande noch veruoert worden.

Ende boven de bequaemheyt die de verheerde landen oock hebben om hant waren Winter ende Somer t'ontfanghen ende te verseynden / soo hebben sy d Posten op alle plaatsen van Europa, t'welck een sake is daer den Coop mai veel aen is ghelegen / om hem in t'roepen / ende bet'roepen daer na te rechte.

Daer en teghen / wanneer de Coop-lieden hier te lande abijs crighen dat er eens eenighe Waren wel begrept zijn / ende die dan te water moeten versouder worden / soo worden de schepen door contrarie wint menichmael eenige maen den langh van hare reyse verhuert / ondertusschen verandert de merck / ende den Coop-man / die meert 10. 15. oft 20. ten hondert aen sijn goet te winnen / comt dicker als soo vele daer aen te verliesen / ick late staen / dat / als het verberf selijcke Waren sijn / de selve somwijlen tot niet comen / daer den Coop-man / di sijne goederen ober landt segndt / de daghen can tellen wanneer sijn goet behoort t'attriberen.

Wt het welcke / midts gaders t'ghene in mijn boorighe Discours verhaelt hebbe / ghenoechsaen blyckt / dat de verheerde landen tot den handel ober lande de beste bequaemheyt hebben.

Laet ons nu comen tot den Zee-handel / dien ick verghelijcke by de sijnckst hant / om dat / ghelijc sy de dinghen wel aembat / maer die acide rechte handt ober gheze / om door haer ghesiet ende ghebruyckt te worden / alsoo worden de goederen ter zee wel aengebrocht / maer moeten meest te lande waert in veruoert ende getransporteert worden: bestaende den selven Zee-handel inden Westerschen ende Oosterschen handel.

Wat den Westerschen handel aengaet / den selven is den rijcksten / alsoo men sijne Waren derwaerts ghevoert / ende van daer ghebrocht worden / als naer Oosten / van den selven is van nu aen seer bedorven / obernichts de Francoysen Enghelichen, Schooten, Oosterlinghen als oock die vande verheerde landen op Westen sterck handelen / alle welcke natien teghen malcander elanden: t'welck noch meer sal geschieden / wanneer die nau dese landen derwaerts hare treye vaert hebben / ende dat die vande verheerde landen hare goederen niet minder onkosten daer sullen comen byenghen / diese / als booxz. 10. oock tot legher prijs sullen incoopen als andere / ende alsoo sal den handel ons in int dat Wyde werlich profijt gheben ten aensien van t'ghene sy ons ober 15. oft 20 Jaeren gegeven heeft / wanneer wy dien meest alleen hadden / ende de Francoys.

sen, Enghelsche ende die van de verheerde landen daer wi geset en waren.

Het is oock te beduyten / dat de Spagniaerden den **Coopliden** / **Schippers** ende goederen van dese landen nu ende dan **quittinghe** ende **moyte** sullen aen doen / ende so sy hun ergheyn in conen te misgaen / haer niet alle rigeur haer delen / oft oock valscheijck beschuldighen / haer / als den **Wolff** het **Schape** / anteghen dat het t' water beneden stroomen hadde **trouble** ghemaeckt / als sy soude dyncken / alsoo sullen sy hun oock op leggen / oft dat se gelt hebben wt ghevoert / des **Conner Tollen** / ende rechten ghemomen / schandael ghegeven / oft niet ghelijcke / waer oec dan de **Coopliden** ende **Schippers** ghehanghen worden / de schepen ende goederen aengeslagen / ende men moet te hoge solliciteren om die los te crighen / zijt ghy ontschuldich / den **Conink** gheest u de beste woorde van de **Werelt** / ghy wort onslaghen / maer ondertusschen bliecht de helft van **Schip** ende goet inde keerse / ende wort in onkosten gheconsumiert / ende gart socluse dan in d' assen / welcke saken wy dickwils hebben geyactenteert.

D' enghelschen, als oock die van **Emden**, mogen ons hier in oock booz een levendich exempel bliuen / die hare gheledere schaden op ene ongheloofelijcke somme erstinneren / sonder d' arresten ende andere quellinghen die den **Spagniaert** de **Schippers** aen doet: waer booz den **Coopman** sal bycosen eenighe **Manufacturen** van dese landen te seiden / oft in onse schepen te laden: ende die dese **zwarticheit** booz desen hebben ghevoelt / sullen altyt achterdencken hebben dat den **Spagniaert** sijne oude kechen weder sal spelen / ende veel schepen ende goederen van dese landen in sijn lant hebbende / de hant daer soude ingaen op leggen: om welcke oorsake wille de **Coopliden** oock liever inde verheerde oft neutrale / als inde bereenichde landen sullen woonen.

Enighe sijn van ghevoelen dat den **Spagniaert** volck van dese **Landen** wel sal tracteren / daer ick niet teghen en hebbe: booz soo wel het **schips** volck belanght / om die aen te locken ende in sijnen dienst te crighen / waer aen sy geen ghelt en sal sparen / maer niet de **Coopliden** / **Schepen** / ende goederen en sal het soo niet toe gaen.

Die vande verheerde landen hebben oock de bequaemheyt dat se hare schepen die van **Westen** oft **Oosten** comen / inde **Wielinghe** connen laten in conen / alsoe waer se in 24. uren na het aerrivenent haer connen afijseren / oft se die verheerden gheloft oft **Ostwaert** oft **Westwaert** boozs gheloopt te hebben / welcke bequaemheyt die vande **Wase** oft **Terel** soo wel niet en hebben.

Ick soude hier noch veel andere redenen by brenghen om te bethoogen / het boozdael dat de verheerde **Landen** in tijt van vrede hebben / als / **namelijck** de **Spaensche** ende **Portugijische** **Coopliden** die daer woonen / de **correspondenten** dese daer hebben / ende anders meer / dan referere in aen wijn **vooggaende** **Discours** aen / ende dat daer in t' selve ghenoech betoefsen hebbe.

Wat den **Oosterschen** handel belanght daer enighe siet op staen / **malcanderen** wijs maken de dat die **princes** in dese landen soude bliuen / al ghyngen de verheerde landen booz den vrede weder open / toe dat sy er soude toemmen als is niemmen: ick en weet niet wat reden en dat sy daer toe hebben / nochtan ingesien wy dit oock wat naerbet staen.

Door en is so het dien van Amsterdām (die de boornaemste Oost-handelaers sijn) genoegh bekend dat d'wtgwerkene die in hare stadt woonen/na advenant van hare quantiteit soo sterck op Oosten handelen als d'ingheboorne / die in Oosten Facteurs van hare natie hebben / de welcke dien handel volcomenlyck verstaen / als nu die yemende Coop'ieden van Amsterdām na haer Vaderlant weder souben comen te vertrecken / so souden sy wt de verheerde landen oock op Oosten negotieren : ende alsoo der vele Manufacturen verwaerdts worden ghesonden die inde verheerde landen beter coop zijn als hier / so moeten daer voor retourneren yenghen in eenighe Oostersche Waren / (want ghelt woijt van daer wepnich ghebrocht) ende die hebbende soo moeten sy vercoopen beneffens hare ghebuert / ende alsoo sullen sy niet alleen haer selven maect oock andere landen daer van comen versien.

d'Oosterlinghen die t'Antwerpen haer hups ende Privilegien hebben / ende in eenighe Zaren herwaerts niet en hebben ghenegotieert / die sullen oock soeken haeren ouden handel te restabillieren / waer door dien handel in veel handten sal ghedivertent worden / ende consequentelyck hier moeten afnemen.

Soomen hier op seght / dat die van Hollant beter coop comen varen als die van Zeelandt / oft die vande verheerde Landen : dat staec ick wel toe : maer dit boozdael en hebben sy op de Oosterlingen niet / twyffel oock / oft sy't op de verheerde landen sullen behouden in tijt van vrede / ende oft het soo ware / so sullen die van Oostlant ende t'Hooyder quartier / so lief op de wielinge ende Vlaemsche kusten varen als op Amsterdām / ende wepnich verschil inde vachtten maken.

Ik ben ooc van gevoelen dat d'wtgwerkene hande verheerde landen / elders middel sullen vinden om in tijt van vrede / de Schepen / Munitione / Gheschut ende virtualite beter coop te comen als inde verecruchte landen / ende / soo den Vrede ghemaect woijt sonder vyshet voor de wtgwerkene te bespreken / datse dan sullen trachten om van eenighe ander plaatsen op Oost ende West-Indien wt te reeden : t'welck sprongheijcklyck beter coop sullen doen als die vande bereynichde Landen / al waert oock een groot ghetal van Schepen / ende dat sonder datse ander een anders ghebeet oft authoriteit sullen behoeven te staen / waer by ende haer selfs sijn.

Wat het vertreck vande wtgwerkene belanght / hebbe t'selve in mijn boozgaende Discours ghenough bewesen / want hebben in haer Lant eene schoone Landbouw / ghesonde lucht / goede wateren / fraye bequame hupsen / voden dien de goede ghelegghentheijt tot den Coop-handel / ende de liefde die de menschen van naturen toe haer Vaderlant hebben salse oock betrogen / want is het waer t'ghene men ghemeenlyck seyt / dat het quaet is in een quaet lant ghebooren sijn dewyle men altyt weder verbaert wil / veel meer sal aldaer plaetse hebben / daer een goet lant is.

Ich hebbe oock bewesen dat de meeringhe hier ghedwongen ende als teghen nature ghecomen is / door t'lysten vande verheerde Landen : nu t'ghene inde nature ghedwongen woijt / blijft niet langhet als de dwinghende oorsake en duert / ende / die op houdende / so haert alles weder in sijnen vorigen stant / t'wels met d'wetsche eyngelen hebbe bewesen dat in desu deele niet den Coop-handel

hel oock staet te gheschieden/ onder andere met het exempel van den **Wrede** in-
schen **Vranckrijk** ende **Spaguen**, ende met de **Stad** **Antwerpen** ten tijde
van **Don Jean d'Aultria**.

Het is oock een gemeen geboelen/ dat dese landen tot sulchen **lijckdommen**
ende welbaren zyn ghecomen / dooz de elcne belastinge die sy alint hebben ge-
hadt / waer dooz de lijf tocht ende de **Manufacturen** beter roop zyn gheest
als in andere landen / welck den byenden **Coop-man** hier heeft doen comen/
die dan sijne **Coopmanschappen** oock heeft mede gebrocht / om dat het niet seer
belast en worden ende soo heeft d'een d'ander ghetrocken/ waer dooz het **Land**
is comen te **floreren**.

De vereenichde **Landen** sullen in tijt van **Wrede** oock eenighe belastinghen
moeten dragen/waer mede den lijf-tocht ende **Manufacturen** sullen versterken/
oft byt en incomende goederen bezwaert worden / waer dooz de **Coop-man**
schappen dan meer sullen moeten gheben : waer wt dan sal volghen / dat dese
Landen in neeringhe ende volck sullen afnemen / ende dat den byenden **Coop-**
man/elck sal soecken sijne **Waren** te roopen ende vercoopen.

Enitghe seggen/danmen dit alles sal comen voorszomm/mids inden **Wrede**
besprekende/ dat gheene schepen wt der zee comende en sullen moghen na **Bra-**
bant oft **Vlaenderen** varen/maer hier moeten **Cape** nemen/ende haren last bye
hen/ende dat beschepen die van de verheerde landen ter zee-waert willen / hier
oock eerst souden moeten loffen / ende dan sullen hare goederen met sulcken ka-
ren bezwaert blijen / dat die vande vereenichde **Landen** hare **Waren** beter
roop sullen connen gheben / als die vande verheerde landen. Hier op hebbe in
mijn voorszgaende **Discours** oock geantwoort/ende bewesen dat sulc den reth-
ten werch is om de neeringhe ende **Zer-vaerde** van hier te verdrjben / ende die
van **Brabant** te bewegen om de **Vemer** inde **Mase** te brengen/ ende wat voorz-
del dat sulc de **Steden** aende **Mase** soude geben ran een pder bedencken.

Maer voorszommelijc dient hier wel geleet/ oft dit die vande verheerde **Landen**
niet en soude beweghen om eenighe dupsenden aen **Gosten**de te coste te leggen/
om niet inddelbare schepen so wel op een lech/als niet het haech water/daer
in te moghen comen/ende voorts de vaert op **Wingge** ende **Ghent**/ also diepen
ende wyden / datse niet **Heuden** oft andere mindere schepen **Winter** ende **So-**
mer/die vaert tot **Gosten**de souden mogen gebruiken/ waer dooz de schuer en-
ge inde **Gaule** soo groot soude vallen, dat den dozzel/die nu daer voorszeydt / sou
de werch gespoelt worden / t'welck also een vande beste **Habens** van **Nederlant**
soude worden : Zae ick incyne / so de **Gaule** ran tot een enghde ghebrocht wor-
den / daer den **Opant** nu aen doende is / dat hy de diepte daer wel sal tryghen/
soudet de voorsz. vaert niet artificie te diepen oft te wyden : nu wat schade dese
landen daer dooz soude toe ghebrocht werden/can en pder lichtelijck af niet en
T'is oock wel te gheloooven dat veel **Wisselers** ende **Woods**-volck dertwaert
souden gaen woenen om in **Spagnien** byet te moghen varen.

Men moet oock niet meymen/dat den cost den lust soude doen bergaen/affer
andere eenighe hope waer/want heeft een eenighe **Stad** van **Baupfel**/om de
becommeteringhe te schouwen/ die die van **Mechelen** haer arm deden / haer niet
ontfien/een vaert te maken van byt oft syt enghen lauch/daerse **Bergen** hebben
moeten

moeten dooz graben / ende die in dien tijt ontrent 600. Duplant Croonen ghe-
kocht heeft/wat en sal het ghehele Lant niet doen/ om sulcken quellinge t' ont-
gaen?

Doo dat het hier mede gaen soude/ ghelijckomen ghemeenlijck seyt/die sijnen
Acuse af singt die schent sijn aenghesicht / also oock die sijne stroomen/habens/
en Bevierten betrimmert / die betlaecht sijne neertinghe ende Zee-vartt/ende in-
sonder heyt soude het die van Zeelant schadelijck zyn/die anders gherne vertie-
ringhe en hebben van t' ghene wt der Zee comt/als ober Brabant en Vlaende-
ren/ende al wat den Boonipot passert/dat sijn sijn quijt/want die van Holland
connen belanden ober Rhijn ende voorts eenen hoek van Duplant genoech
provideten : Ende al waer het soo/dat de goederen met Alrenten belast waren
ghelijck die ghene die op andere neutrale Landen versonden worden/soo soude
daer inde wels lants incomē verbeteret zyn/maer den Coop-handel oft neertin-
ge en soude daer om niet te meerder wesen/want/of de goederen hier verrocht
worden/oft datse voorts ghesonden worden op neutrale Landen/ soo soudensijn
daerom niet te min moeten de lasten betalen /ende also sal het coopen ende ver-
coopen (t'welck de neertinghe eyghentlijck is) eben wel inde verheerde landen
ballen . De schattinghen ende lasten moesten oock wel cleyn zyn / ofte anders
sullen/als voorsz. is/de goederen eenen anderen cours nemen / want men weet
hoe veel dat den Coopman doet om een of twee ten hondert te winnen/ich ach-
te dat de Heeren der Admiraliteyt sulcx oock niet van te veel en hebben gheer-
perimentieret / hoe dat veel liden/om een half ofte byn quaert ten hondert te
versvijghen / menichmael het geheel Capitael in groot verrijckel hebben ghe-
stele : Ich late staen de Jalousien/partyschappen/ ende haet die daer dooz tus-
schen de Nederlanderz soude ontsaen / alsinen dooz sulcken middel malcander-
ren de neertinghe soude willen ont trecken : Ende ich ghebe oock te bedencken/
wat hoort dat het den byant gegeven wate om ons te beschuldighen ende sijner
Ondersaten hetten tot hem te trecken/ende die tegheng ons op te hysen / vooz-
ghebende dat wy alles beden tot eyghen bate ende profijt/ ende niet tot Wader-
landts beste.

Eyndelijck moettmen oock insien / hoe seer dat de hupsen sullen connen van
prijs te wijcken / soo een deel vande wtghewekene vertrecken / voornemelijck
inde Steden die seer vermeerderd zyn/ende wanneer twee/ of byn hondert hup-
sen in een stadt quamen ledich te staen / oft de selve niet terstont de helft en sou-
den af staen soo in huere als in coop/ t'welck nochtans den voornaersten rijc-
dom der Steden is : waer dooz het in comen/ so vooz de ghemeene saken als de
particuliere/seet soude minderen : hier van soudensijn vele steden connen tot
erempeel dienen / dan ich sal alleenlijck de stadt Antwerpen nemen / daer men/
sints het overgaen heeft moeten ghelt toe gheben om dat de hupsen soudens
wasont worden: een pder weet oock wel/hoe wepnich dat de hupsen vooz het o-
ver gaen vande verheerde landen/ al hier sijn weret gheweest/op welcken boet
het apparent is weder te comen/al bleven hier noch veel wtgwekene in tlant/
want de Steden sijn seer ver groot/ ende eenighe de helft vermeerderd/zijnde de
hupsen beter in een cleyn stadt tamenlijc bewoont/als in een groote qualijc be-
woont.

Waar mede ic achte mi genoet h'aem betwefen te hebben / dat dooz de Wyde / neeringe en d'wtgewekene van hier sullen vertrecken / ende also de landen van hare middelen en volc ten deele ontbloot / en daerentegen den vyant sal gestreect worden / en dat ons sal ober comen t'gene den Propheet seft tot die van Ninive.

Naham 3. 16. Ghy hebt meer handelaers dan sterren aenden Hemel zijn, doch nu sullen sy hē wt breyden als Kevers ende daer van vliegen.

Dan yemant sal hier op moghen vraghen / waer toe dit alles dient verhaelt / wat remedie datter teghen is / ende of men om eenighe steden hare neeringhe en s' Lants incomen te behouden / soude willen oft behooren in d' Oorloghe te blijven? Ick antwoorde / neen / ende dat sulc in mine meeninghe oock niet en is / maer ick houde dat eenen lydelijcken Weps dooz een goede Oorloghe behoort gheprefereert te worden / doch dit moet ic in t'wooz / hy gaen daer op seggen / dat wy dooz den aenbanck van dese Oorloghe hebben in eene seer ellendige slavernije gheseten / ende onse misere ginc dagheliclyc wassende / sonder dat wy eenighe hope van verlossinghe saghen / maer onse Vaderlant is / met Godts hulpe / dooz d' Oorloge daer van ten deele bevyjt. Dan / dat ick dese dinghen verhael / is om te bewysen hoe wepnich voordeels ende versekeringhe dese Landen vercrighen dooz den Wyde / ende hoe datse haren verzoenden ende gecrepten vyandt haer voordeel ober geben / ende t'selbe quiteren / op dat men oock niet vooz eenen lydelijcken Weps en soude aen nemen / t'gene eenen strick is om ons in eenne ghebuerige slavernije ghebonden te houden. Waer laet ons voorts baten / ende sien;

O Fr voor dese Landen door den vrede eenighe versekeringhe ghegeven can vvorden, blijvende de verheerde landen inden standt daerse in zijn.

Nu / alles wat men tot der landen versekeringe soude connen bedencken woxt verbeteret inde bystellinge deser landen by hare Hoocheden / niet Agreatie van den Coninck van Spagnien: Dat wy alrijt sullen gewapent blijven / ende sulcken getal van Cris / volck houden om onse vyanden wel getroost te verwachten: Ende verbintenissen die wy sullen maken met de omliggende Potentaten: In het betrouwen dat den Spaigniaert sal sijn woort houden / ende / oft hy den Wyde wilde byken / dat die vande verheerde landen hem daer in niet en sullen te wille zijn; ende eyndelijck sal daer noch by voegghen / t'vertreck vande byende Soldaten wt den Lande

Wat belanght de bystellinghe ende Agreatie: Ick en can niet bekinnen dat desen landen in t' minste eenighe versekeringhe / versterckinghe oft verbeteringhe daer dooz ghegeven woxt: t'is wel waer / datter groot verschil is tusschen den Spaigniaert ofte hare Hoocheden / vooz Heeren vande Landen te bekennen oft niet te bekennen / maer daer mede en geeft den Spaigniaert noch niet t'ghene ons toe comt / ick late staen / dat hy pets vanden sijnen soude geben / het heeft in d'eerste wel apparentie ghelijck oft wat ware / te segghen / wy zijn nu byse Landen bekent / daer op den Spaigniaert niet meer en mach pretenderen / wy hebben daer wy om gheoozlocht hebben: Welck verre van daer is / want wat zijn dit anders als woorden? ende ghelijck het Spaignisch spreek woort

sept: Palabras el viento las lleve, dat is: Den wint voert de woorden wech/
hy sal d'Agreatie terkenen/ dan hebben wyse int parchement /maer wat ver-
sekeringhe / dat hy oft sijne nacomers sullen haer woort houden? dan t'is veel
meerte gelooven dat hy in desen soecht het Italiaens sprech-woort int werck
te legghen: Dateli tutto, & pigliareli tutto, dat is: Gheest het hem al / ende
nemet hem al.

¶ Schijnt ooc wel / dat den Spagniaer sijne reputatie hier in wat te royt doet/
maer wat braecht hy naeete/ als hy mach proeft doen? ende can hy door dien
middel tot sijn vermeten comen / so salt hem by vele politiquen tot groeter re-
ren gherekent worden: ende/ ghenomen dat sijne reputatie te royt gedaen wort
wat wintmen wy daer mede anders/ dan dat wy sijnen haet tegheins ons meet
ende meer ontfeken/ ende sijne begheerlyckheytde vermeerderen om ons ander
sijne clauwen te crughen/ ende sinen moet aen ons te coelen?

¶ Den weert ooc wel hoe verre dat de beloften van t'huyss van Spagnien stre-
ken/ die van ober de hondert Jaeren herwaerts openbare professie schijnen ge-
daen te hebben van niet te sullen houden tghene sy beloben/ alsse maer boozdeel
daer by en ineynen te doen/ ende dat niet alleen aen ons/ die sy booz ketters en-
de rebellen zyn houdende / maer selfs aende Rooinische ghesinde Potentaten
soo wel hare bloetverwanten als bynde / gheijck sulck t'by de Histozien van
Italen, Duytschlant, Vrankrijck, ende boozwernelijck deser Nederlanden/
niet veel hondert exempelē soude connen bewesen worden: ende dat hem nem-
mermeer oorsaken en ghebeken om t'Woelghen / daer van connen Vrank-
rijk, Enghelant ende Duytschlant ons tot versche exempelē dienen.

¶ Eenighe seggen/ dat d'omliggende Potentaten daer by sullen sien / dat wy
een goede cause hebben: ende dat wy tot noch toe een rechtveerdighe Woelghe
gevoert hebben/ ende/ soonien met den Spagniaer weder moeste in Woelghe
comen/ soo salt onse sake rechtveerdighen: maer t'waer seker een arm kerck
als wy anders gheen en soude hebben / dan t'ghene ons door t'woort vande
Coninck van Spaignien soude ghegeven worden: ende wie is het doch vande
omliggende Potentaten/ die maer in t'minste eens heeft hoozen spreken van on-
se Privilegien/ ende op wat conditien wy onse Heeren hulden die aende gerech-
ticheyt van onse cause heeft ghetwijffelt / ofte ghelaten met dese landen in ver-
bont te treden/ en diet' assisteren? Want hebben die van t'Keyserrijck Vranc-
rijk, Enghelant ende Denemarcken eertijts/ ende noch coets die van Swe-
den recht ghehad/ om hare Coninghen af te setten/ hoe veel te meer hebben de-
se landen dat recht teghen hare Heeren? Zoo vermandt wilde segghen/ dat den
Spagniaer onse Privilegien niet en heeft geboleert / noch tegheins ons mis-
daen/ waarom wy hem soude maghen verwoopen / dat ware en is so veel als te
willen ontkennen dat de Sonne claer is / derhalven en achte ick sulcke gheene
antwoorde weerdich.

¶ De Spaensche Paus-ghesinde Woesten en sullen om der Agreatie wille dese
landen niet meer by / naeh onse cause booz goet bekennen / als te vooren / noch
ons daarom assisteren/ inder ter contrarie sustineren/ dat wy den Coninck daer-
toe hebben ghebroeghen/ ofte dat hy anders apparent was alle sijne Landen
te verliesen / ende dat hy daer aen niet en is ghehouden: want boten den ghe-
meynen

menen stinnen Constanzen regel (namelijck datmen den ketters gheen ghe-
loobe en moet houden) soo hebben sy noch veel andere cronne regels (die haer
de Jesuiten inde hant steken / diese van haeren Vader ontleendt hebben / ende
daer sy hen teghen ons moghen mede behelpen) waer teghen dese Agreatie
eben soo veel soude helpen / als het gerainnel van hare Clocken tegen den don-
der / t' quispelen van haer Wy-water teghen den Duvvel / ofte haers Waders
(des Paup) Bullen teghen de Delle: ten ware datmen den Spagniaert, als hy
hen tegens ons quame te vergripen / terstont d' Agreatie booz den nuese leyde
soo soude hy van schaemte veranderen / ende soo roode worden als een Tennis
schotel.

So dat ick tot noch toe daer by gheen verlies booz hem / noch boozdeel booz
ons en can speuren / maer ter contracten / soo isser booz hem niet alleen groots
versekerheyt maer oock profijt in ghelegen / want daer mede soo woxt by hem
ende de sijne terstont besloten (ende Godt gabe batter onder ons ooc niet eenighe
en waren die daer toe stemmen) segghende: wy worden booz bye Landen be-
kent / ende en willen gheene Wetten in ons lant gestelt hebben / maer die rege-
ren na onsen sin / alsoo en moghen wy oock gheene Wetten in syn lant stellen /
maer hem laten regeren na synen sin: Van hier onder leydt een bande booz
naemste Schoorpioen-steerten verborghen / daer dese Agreatie mede verciert
comt / sonder noch andere die by my ende den meestendeel van mijns ghelijcke
namelijck gheueene lieden / niet ghesien en worden / dewijle dat (soo doende)
onse cause / ende die banden byant als ghelijck ghemaect wort / ende in eenen
graet ghestelt: ende alsoo souden de Heeren Staten quiteren alle d: gherecht-
scheyt die sy aende verheerde landen hebben / ende laten den Spagniaert in sy-
ne conquesten / die hy op de verrenichde landen ghedaen heeft / papstelyck do-
mineren / ende sijne banieren in teeken van sijne victorien opzichten / daer me-
de te kinnen ghebende / dat hy de E. Mogende Heeren Staten der verrenichde
landen heeft ghebuonden af te staen van haer goet ende loffelijck boornemen /
t'welck was / d' Boozloghe te continueren tot den eynde toe / niet alleen booz
eenighe Probiucien / maer booz alle de Nederlanden in t' generael / tot byphey-
t bande goede inghesetene beyde na ziele ende lichaem.

Wat t'welck ghemoeth sijcht / dat den Spagniaert de Agreatie gheeft tot
syn eyghen versekeringhe ende niet tot d' onse / want hy soude daer mede niet
alleen vercrigen het paisibel bezit vande verheerde Landen (welcke zijn het
boornaemste deel deser Nederlanden / die hyso booz gewelt als verraderijc heeft
geusurpeert) maer ooc weder het recht ouer de selve / dat hy booz sijne mis-han-
dellinghe heeft verlopen / grootelijc tot na deel van dese landen / ende boornae-
lijck der armer wtgetwekene / die hier booz tot eendwige ballingen wt haer liebe
Vaderlant worden ghemaect / ende woxt de hope oock schier af gesneden / dat
Nederlandt pininermee weder in bypheyt tot en lichaem soude comen / maer
wel is te vreesen / dat het weder onder het tyrannich jock soude moghen val-
len. Ende tot hier toe en binde ick noch gheene versekeringe: latet ons nu sien
oft de vreesdame wapenen meedere oft betere sullen gheben.

Om dan booz de wapenen eenichsins versekert te blijven / soo sullen wy op
het minste moeten onderhouden outrent 16. oft 20. duysent mannen te peerde
ende

ende te voert/ soo omde Frontieren wel te besetten / als om de quaetwillighe
Hauf-ghesinde in dwangh te houden / ende den bbandt op de handen te sien/
die in de verheerde Landen almit middel heeft om t'sijnen beliebe volc ghe-
noech op te neimen/ ende sijne Garnisoenen in Italien, als tot Milanen, Na-
pels, Sicilien ende Bourgondien (daer hy ordinaerlijck 30. ofte 40. dup-
sent mannen hout) de helft te verstercken die hy in costen tijt can hy malcan-
deren criggē/sonder dat wy t'selbe sehier connē wēt/ ier ooc onder t'del van
in Italien. Duytschlant ofte elbers Oorloghe aen te neimen / de selbe inder
haest op de Frontieren brenghen: t welck wy niet en connen besetten / ende
waer teghens wy t'aller stont moeten versien blijen.

'T is oock wel te ghelooven/ dat hy dickwils sal datsche ghetuyden stro-
pen/ ende bypghen/ ghelijck oft hy van sinne ware d'Oorloghe teghens ons
te beginnen/om ons op meerdere costen te lagen/ of als wy versupmich wa-
ren ende sulck inden wiint storgen/ oec ons te brenghen/ t'gene den iongen ober
quam/ daer de fabel van Egeus van segt/ die niet in onnoodich roepen ver-
oorjaecte/ dat de Herders daer niet op en achteden als het ongeluck dadelijc
quam / alsoo soude hy oock dickwils bypghen ende een lesten staet/ als men
daer in inst op denck en soude.

Ende my dunckt dat de landen in tijt van vrede meer sullen belast zijn met
20. dupsent mannen in dienst te houden / als inde Oorloghe met 50. dupsent
mannen: want dooz de quade neeringhe ende dat slants byuchten wat beter
coop zijn gheweest als de voorleghen Jaren / hebben de Pachten vande con-
sumptie deel min wtghebyocht als dooz desen/ welcke veranderinge ick gis-
se op eenbterde deel of later het maer een seste de: l wesen: En nu een seste ver-
mindert zijnde/ daer eer meer volc in dese landen is ghecomen/ alser wt ver-
trocken is / wat sal het wesen soo de neeringhe meer comt te verballen/ ende
d'wtgh/ weken te verrecken? so sal het schier op de helft comen/ ende in tijt
van vrede soo sullen de landen niet oec de helft vande belastinghen connen
byaghen / daer se nu mede belast zijn / oft de goede inghesetene souden inden
grondt bedorven worden / alsoo de naburtighe Landen weynich ofte niet
en gheven/ ende apparentelijck sullen hare Voorheden oock alle lasten so veel
af doen alst haer mogelijck is om hare Landen te verbeteren/ ende dese Lan-
den te verzwacken / soo soude van het incoemen maer het vierendeel blijen
van dat het nu is/ want de helft minderende de lasten blijvende / soo blifst
maer het vierde deel als de lasten de helft aemindert worden/ al trocken wy
oock noch al eenighe contributien ende Licenten: Ende alsoo is het appa-
rende dat dese vereenichde Landen sullen rouwen inden standt ghelijck dooz
de trouwelen / ofte daer se in waren dooz het overgaen van Babant ende
Vlaenderen.

Oft nu de dooz 20. dupsent Mannen sullen connen onderhouden wo-
den/ midtsgaders andere lasten/ soo van Fortificaten / Ammunitionen / Wi-
bre Capiteens etcetenus/ recompensen vanden diensten/ als tachtigheden/
ende Interesten gesupert en betaelt met het resterende vierde deel/ het sel-
de laet ick de reken- Meesters rekenen / maer my dunckt dat het spade sal

spade sal by comen / ende soo den byant van binnen een Jaer vijf oft ses d'Wo-
loghe weder begint / waer geraken wy weder an middelen / ende hoe salmen de
ghemeente weder tot het gheben bringen ! Ich geswage de ongheloofelge-
ker zorge die de regerders sullen op den hals hebben / oin des byants Menees
ende practijken te voorzomen / die sy / so dooz syne Favoriten als de Jesuiten /
die dooz het lant sullen loopen / sal soecken an te rechen. So dat desen byde sal
bynaest zyn gelijc den Byde die eene belegerde Stadt heeft. die den byant van
bupten vast besloten hout / ende sich in sijne loop graben bedert houdende / daer
geē gewelt op en doet niet schieten oft stozzen / maer onder tusschen die onder-
graeft / waer mede sy inder schade lijdt ende perijckels loopt in eenē dach / als of
sy daer thien daghen op schote / even alsoo ist hier oock : want wie sal dat ghe-
snoez van Jesuiten / in tijt van byde comen verhinderen hier in t'lant te comē !
ende daer hare inpen te maken daer sy seet constich van zyn / ende alle andere
grabers daer in te boven gaen / want sy schier soo haest enen gheheelen Staet
souden connen onder graben ende doen vallen / als andere inpen eene siadt /
erincpel aen Vranckrijck / Hongeren ende Polen. daerse niet alleen den Kij-
ser / ende de Coninghen siet na hadden wt gegraben maer hen selven mede.

Soo dat het enen ellenbighen Byde soude zyn / daermen in geburige zorge
soude moeten blijven / ende de Ghemeente niet sulcken zwaren lasten byzwaren
sonder dat de Landen daer eenich voordeel by souden doen / maer Slants in co-
men soude gheconsumert worden / sonder hope van profijt / ende noch soude
men weenich verskeringe hebben / ende veel min als inde Woologhe. Nu moe-
ten wy sien of men niet d'omliggende Potentaten beter sal verskeren zyn.

Dit heeft wel wat meer schijns / maer min vasticheyt : want ghenomen / wy
maken een verbondt niet d'omliggende Potentaten / als Vranckrijck / groot
Bretaignien / Denemarcken ende eenighe Duysche Woosten / die sullen belo-
ven / dat soo den Spagniaert ons d'Woologhe weder wilde aen doen / t' sy binnen
een Jaer ses oft acht / oft langher (want t'en comt hem op een Jaer oft twee
niet aen / alsoo syne simulatie ende patientie groot is / om te bedrieghen oft te
verrasschen / ende sy weet syne verraderijen wel te laten rijpen) datse ons sullen
assisteren niet een seker ghetal van volcke / oft de wapenen niet ons teghen den
Spagniaert aen nemen : dit ware wel goet als het so geschieden mochte / maer
goede borghe waer goet dat het gheschieden sal / ende / oft sy het niet en deden /
sy zijn ons te machtich ende te groot / om haer daer toe te dwinghen / maer als
men in siet dat nuenant en hinckt van een ander Maes zeer (volghens t'ghe-
meen spreck-woort) soo isser grootelijc aen te twijffelen / alsoo d'er patientie
ons leert dat de Woosten eens wt eene zware Woologe gheschieden zijnde / daer
seer noode weder in comen / oin de groote lasten ende perijckelen die se mede is
byenghende / want al hefften de Coninghen van Vranckrijck ende Enghe-
lant na t'leven ende na de Croone gheslaen / nochtans en zyn sy noch niet con-
nen bevracht worden oin de wapenen teghen den Spagniaert weder aen te
nemen.

Nu / genomen datse ons eenich volck toe schicken / oft oock de wapenen niet
ons willen aen nemen / soo moet menise eerst waerschouwen / daer wort op ghe-
raetlaecht / de Ghesanten oft Courtiers loopen over ende weder / daer ballen
disputen

onlippen/oft gheraden is oft niet-geraden zijnde / soo moet het volck ghelijck
worden/ende ober gesonden/maer eer dickwils **Wep** comt / so is hengst doot/
ende/soo den vpant ons onbertusfchen een Frontier Stadt oft twee quanne af te
nemen / ick ghebe te bedencken / hoe diep dat hy terstont den reuse inden pot
soude steken / het soude oock te besien staen oft het secours / dat ons dan soude
gesonden worden/ so machtich ende van so goeden Crijf-volck soude wesen/als
onsen noot wel soude verheffschen / ende oft de **Woyten** dat soo langhe soude
willen continueren/als wy wel souden wenschen.

Want soo wy (nu d'onligghende Potentaten onse cause aen nemen / hulpe
ende assistencie doen / ende / na men seght/ noch meer doen willen alsoe tot noch
toe ghebaen hebben) de **Woyloghe** niet langher en connen continueren / ende
dat wy (na eenigher lieden segghen) als nu op der **Woyten** beloften ons niet en
moghen verlaten / veel min sullen wy t' selve ober vijf oft ses **Jaren** moghen
doen/als mogelijc dooz het sterben van eenen **Salomon** / eenen **Boobain** soude
moghen in sijn plaetse comen/oft vpantschap onstaen tusschen die nu vrienden
zijn ende willich ons te helpen / ende dat ter contrarie dooz houwelijcken oft
andertins vrientschap soude moghen vallen tusschen de ghene die nu t'samen
vpanden zijn/die ons dan ghelijckelijck souden d'**Woyloghe** aen doen / ende soo
wy niet versekeret en zijn niet de hulpe die ons dadelijck ghebaen wort / ende
daerinnen niet en can en wiffelen (want wy gheboelen t' selve / en t' is vooz de
deuse) veel min sullen wy ons moghen verlaten op het gene dat binnen vijf oft
ses **Jaren** sal moghen gheschieden. **T'welck** oock vooz antwoordt dient / op
t'ghene men seght / dat d'onligghende Potentaten in tijt van vrede oock sou-
den contribueren on onse **Garnisoenen** te betalen : dit mach wel beloofd
worden/maer t' heeft seer wepinich apparence / dat de onliggende **Woyten** in
sulken lasten souden willen continueren / alsoe anders gheen voozdeel daer vp
en souden doen.

Woyt dit verbont niet d'onligghende Potentaten ghemaect niet conditie
dat/soo den **Spaigniaert** periant vande **Bontgenooten** aentaft/dat die andere
al t'samen / oft pinners wy / die sullen moeten assisteren oft d'**Woyloghe** met
hen aenbeerden / soo hebben wy den **Brede** soo langhe als het periant vande
Bontghenoten beliest/ende/ die de wapenen teghen den **Coninck** van **Spaig-**
nien aen nemende/so is onsen **Brede** oock ghebroken.

Hier dient oock wel aen ghemerckit/dat een deel vande **lant-saten** van nu aen
niet seer **Woylochs** ghesint en zijn/ende datter veel zijn/die geerne **Roosen** plu-
cken sonder haer inde doozten te steken/ ende **Wisch** eten sonder haer poeten nat
te maken/als **Wederdooperen** ende **libertijnen** : **Ich** laet staen / de **Paus-ghe-**
sinde die desen **Staet** vpandt zijn/ende andere die inder achtten haer particulier
proijyt als het ghemeen beste ende dient niet en raecht wiens hups dat byant
alsoe hy moghen aen de **Tolen** warden.

Het is oock te vreesen dat eenighe **Landen**/die **Frontieren** zijn ende blyuen/
niet lichtelijck en sullen tot de wapenen comen / soo datmen sijn voozt aen de
Bontghenooten in desen niet wel en soude comen houden/ de welcke datt ouer
van souden t'onbeden wesen / diemen nochtans niet en mach vergrammen/
want alsoo wy hare hulpe van doen hebben/ moeten wy alijt de minste wesen
ende

en/ gelykne gemeenlijc secht by haer niet den hoort inde hant staen/so lange als
Nederlandt verdrapt blijft: daer beneffens is het oock te breeken/ dat de Fron-
tieren so naode weder sullen tot de wapenen comen/ dat het wel mochte te lae-
te wesen/ eerste die aenbeerden sullen/ soo dat ick hier in oock noch geen verske-
ringhe en can vinden.

Soo indermen van sien oft in het woort banden Coninck van Spaignien
wat meerder verskeringe te vinden is/ ende inde Staten vande verheerde lan-
den/ ende oft die hem souden willen verhinderen als hy qualijck wilbe.

Door soo veel de beloften ende t' woort banden Coninck van Spaignien en
zijn niet aengaet: Ick hebbe hier boven daer van eenichsins ghesproken
van d'aggreatie/ handelende/ ende betwisen hoe wepnich het selfde te achten is/
ghemercht de trouloosheyt daerse langhe jaren mede hebben om ghegaen: soo
dat als ick die al soude willen verhalen/ t' selve niet alleen een discours en sou-
de moeten wesen/ maer selfs soo grooten Boeck dat hy den Leser verbylerich
soude vallen: verhalen sal my in dien afgroent niet woopen/ daer tra nimmer-
meer en soude wt ghetaken/ zynde hare ontrouwte noch in verscher ghedachte-
nis/ soo dat wy aen die syde wepnich steunis hebben/ en ware datmen wilbe
gheloooben dat den Spaigniaert den man niet meer en is die hy plach te zijn/
maer dat den Wolf in een Lam veranderd is/ t'welck eenighe apparentie sou-
de hebben/ alsin sepe een Dog/ want die hebben wat meer gemeenschap t' sa-
men/ men mochte oock aen eenige wilbe menschen wijs maken/ dat den Spai-
niaert sijne beloften niet en sal byken al siet hy daer eenich voordeel by/ dan
die moesten ergheus inde wterste hoeken van Tartarien woonen/ want die
van Oost oft West-Indien, als oec die van Africa, souden sulcx niet gelooben
want hebben te veel exempelē ter contrarien ghehad/ maer dat wy souden
gheloooben dat dien Lupacrt sijne vlecken sal veranderen/ dat ware ons selven
moetwillich bedrieghen.

Verhalben soo moet dit by ons vastelijck ghelooft worden/ ende en mogen
ons oock niet inbeelden/ dat den Spaigniaert pedt anders voer heeft/ als
ons eenich voordeel af te sien/ ende ons te bedrieghen/ t'spint coete oft int lan-
ge/ ende onse neeringe/ Zee-vaert/ Schepen/ Booten/ volc/ middelen ende wel-
haert t'onttrecken/ wel wetende dat onse oude groeffende Soldaten binnen vijf
oft ses jaeren verre sullen te soeken zijn/ want den eenen woert out/ den anderen
sal comen te sterben/ sommighe sullen wt den dienst schepden/ ende die noch een
couragieus herte in t'lijf hebben/ sullen hen elders in dijnste begeben daerse ho-
pe hebben van geoeffent ende gevoordert te worden/ want/ het is wel der wo-
nicken leven/ haer in hare Cloosters in luyheyt en ledicheyt doot t'eten/ maer
niet t'leven van een couragieus Soldaet. die/ onghoeoffent blijvende/ dich wils
soo beroeft woert als sijne wapenen selfs.

Van/ om te sien wat den Spaigniaert met den Wyde voer heeft/ en sal ick
daer toe d'exempelē niet verhalen van de voorgaende Wyde handelinge/ d'af-
ghewoppene byleden van Don Iean ende meer diergelijckie oude gheschiedenis-
sen/ die nu meest al vergeten zijn/ maer comen tot het byer daer het Afet in ge-
sineet is/ daer men desen Wyde van maken wilt/ t'welck zijn de Wyden van
Lipius, Taxis ende andere/ die desen Achitophels raet den Coninc hebben ge-
gheben

gheben dat hy op sijn reputatie niet en behoorde te sien/om ons tot den 10. jede te brenghen/ welck den eenighen middel is om ons te bedriegen ende te dwinghen/ende om te sien hoe dat die Roomsch-gezinde aen haer woort ghehouden zijn/ selve getuycht de disputatie die het vooz- ledt jaer 1607. in Julio tot Loeven is ghehouden/ende in druck wt gegaen/daerse heel Catholickelijc beslupen dat den Pape inach verwoopen worden/als hy der Catholijcker Kercke leere oft goede zeden schadelijck is/ende dien/ gemaecht zijnde/ datmen hem niet alleen en inach/maer ter ghelegenheit tijt oock moet bekennen/ende daer hy sietmen watse inden Schilt voeten.

Maer om noch naerder te sien hoe datse dese lesse van anders wel hebben onthouden/en roepelingh noch geteetert/en oftse haer woort beter hebben leeren houden als te vozen/so laet maer de gemutuerde van Dicht vagen / die hare handen ontloopen zijn / dienen (na alle quijtscheldinghe ende vergevenis met solemnele beloften) na datse van malcanderen ghescheeden waren / heeft ghebannen om in 24. uren wt den lande te vertrecken op lijf-straffe/met een goede recontpensse van 24. Schillinghen/diet eenen soude doot slaen; de selve sullen wel segghen wat trouwe dat in dat volck is / ende oftse haer woort beter houden alse pleghen. Ick en wil hier mede de genuptuerde niet voorsien/als oftse niet quaeis gheuoerth gedaen en hadden/want men weet wel/dat die den duppel dient/die rijckte Dupbela loom / maer dit en verschoont hun niet die de beuften gedaen hebben/ ende en hebben daerom niet min trouwlooslich gehandelt/ende sommen dese dpaerden ghesleeden wil/ spullen wel segghen / dat wy noch meer quaeis gedaen hebben/als de genuptuerde; en beter het byer/als d'ander de Galghe hebben verdient.

Enighe meken dat den kpanit hem sal ontsien/met ons weder in d'Woologe te comen/maer ick bidde / laet ons/ons seken dat niet inbeelden / ende ons seker aen een ander spieghelen/om ons sacht te spieghelen / want wy weten dat den Spaigniaert den Wyde met Vranckrijck ende Enghelant langhe heeft ghebedelt/ die hy verreeghen heeft / ende t'schijnt dat dien van Vranckrijck vooz hem wel soo schadelijck is gheweest als eenigen die hy in 100. Jaeren herwaerts heeft ghemacht/maer hoe langhe heeft hy dien ghehouden/sonder de Coninghen ene rechtverdighe oorlike te gheben om de wapenen teghens hem weder t'aenbeerden / als geuen tijt : maer heeft van doen af sijne verraderijen begonnen in t'werck te legghen/ soo vooz Biron, als den Graue van Auvergne den Coninck met sinen staet in het westerse perijckel stellen/ende/so de verraderijen niet en ware ontdeckt geweest. En in Engelandt, was daer niet alreede een schuppe in d'Werde ghesien / om die hellsche mine te graben/daer mede men den Coninck met alle de hoopmanse Heeren vanden Lande soude om het leuen ghebrocht hebben / ende dat / bewijst datmen noch handen brede handelde. Zi laet staen de voorige conspiratie van Cobham en V Valter Kaleg, ende/so hy hem niet en heeft ontsien in dientijt doen hy d'Woologe noch tegens ons hadde/daer in hy voozwaerts ginch gelijck de Cresten) die Coninghen ontverdighe oorlike te gheben om de wapenen teghen hem aen te nemen/ wel min sal hy ons ontsien/als hy ghebaet/ dat wy was zwacker zijn.

Darmen seght / al wilde den Spaigniaert teghens dese Landen pet aenten

teren/die bande verheerde Landen en sullen hem daer in niet wilsten ten dienste
zijn/maer veel eer t'jock van haren halse soeken te werpen: die soude eenighe
apparentie hebben / so de wtghewekene hare vyzhept mochten vercrigen / en-
de weder in Staten ende Offitien ghesfelt worden beneffens de rechte Neder-
landers/ende dat de verbafterde daer allens kens weder wt geraecten: maer
sonder dat en isser gantsch gheene hope toe: Als by exempel/ de Heeren Staten
hebben diverse Tochten in Brabant ende Vlaenderen ghedaen/ op hope dat
die bande verheerde landen pets vooz de ghemeene vyzhept souden gedaen heb-
maer daer en is niet op gebolcht: reden en waerom? zyn der geene lief-hebbers
ben meer van t'Waderlants vyzhept aen d'ander zijde? Ja trouwen/ maer ver-
heert/soo wepinich oft min macht hebbende als de vanden der vyzhept aen
dese zijde zyn hebbende: want de Spaensche ende Jesuwijts gesinde/ ende om
cozt te segghen/ de meeste vanden van t'Waderlant worden in staten ende offi-
tien ghevooydert / ende de voornaemste Steden worden met Casteelen / met
Spaensche Holbaten / andere met Casteelen der Jesuwijten (welck zyn hare
Cloosters) ende sonninghe met beyde beset. Ende voorts der Maranen, Moo-
ren, Ioden, ende Rossianen kinderen (want sulck is het Spaens ghevooytsel)
die zyn inde Magistraet ghesfelt / oft immers sulcke die de voersappen van
Granvelle, Barlamont ende dierghelijcke vanden van des Nederlants vy-
zhept na volghen: Ende wilmen weten oft daer sulcken volck veel inde reger-
inghe is / als ick segghe / siet maer op het Transport vanden Coninc van
Spaignien, op het welcke sy reghen der Landen Privilegien/hare Vooghebden
hebben aenbeert/ t'selue gheeft daer getuyghenis van/ wat het meest vooz vo-
ghels zyn: t'schijnt wel dat eenighe daer leetwesen af hebben/maer t'zjn Cro-
codils tranen/Hynes ende Meere mins stemmen om ons tebeduyghen/so dat
op dat fondament oock niet veel en mach ghebout worden.

Maer ter contrarien/ soo de Eerts hertoghen de Landen eenichsins achter-
volghens hare Privilegien comen te regieren/ende met die bande religie vooz
de vingeren te sien/ so sullen sy der menschen herten tot hun trecken/ende van
een pder bemint worden / ende hare andersaten sullen hem te wille zyn in al
t'ghene sy sullen begeeren. Ende sy en houden het oock vooz gheen jock onder
hare Lantsheeren te staen/ ende insonderhept die van Brabant ende de Wal-
sche Provintien/ want sy hebben sedert eenighe hondert Jaren herwaerts/ by
hare Lantsheeren soo veel gheregeert gheweest/ dat ick twijfele / soo sy weder
tot sulcken regiment mochten comen/ oft sy enige andere forme van regerin-
ghe ter werelt daer vooz souden willen kiesen oft aen nemen / want de Landts-
heeren haren graet houdende / de Staten vanden Lande inden haren latende/
ende dat de Ghemeente alsoo volghens hare Privilegien gheregeert wozt/soo
is t'selue een regiment dat met de nature vande Lantsaten geheel wel oer een
comt/ende onder t'welck dese Landen so seer ende soo langhe hebben geslooyt
ende toeghecomen / tot dat eyndelick dat verbloecht hup van Spaignien aen
onse Lantsheeren is ghecomen/ waer vooz den hooghmoet ghewassen zynde/
ende Philippus den tweeden/ den Spaenschen aert aengenomen hebbende/ ons
heeft als zijne Spaensche Slaven willen regieren ende tot Slaven makere
maer wat sy daer mede ghewonnen heeft / leert d'ebarentheyt / ende t'selue
mach

maech sijnen nacomelinghen ende allen Eyntannen tot exempel dienen.

Als oock wel te bresen soomen in desen Wyde-handel eenighe conditien wilt bespreken / die de verheerde Landen schadelich sijn / soo sal den vyant dat also wete te dypden / of sulc alleenlijc ware geshepicht om die landen te verderben: ende also sonder sulcken verbuteringhe tusschen beyden conuen / dat sijne ondersaten / in stede van hem te verhinderen de wapenen teghen ons aen te nemen niet alleen gewillich tot d'Woeloge teghens ons en souden contribueren maer oock van selfs tot de wapenen loopen: want wat swaricheden eertijts in dese Landen wt dieghelijcke oorsaken sijn ontstaen / leeren de Historien ghe-noet haern.

Als van dese Woeloge den twist vande Religie oock geschepden ware / ende dat het simpelich ghebden ware om het regiment oft de heerschappye / so twijfel ick oft de ingefetene van dese vereenichde Landen selfs inuermeeer souden willen in d'Woeloge comen / ende ten ware de grouwelicke eyntanne dienen ober die vande ghereformeerde Religie heeft ghebruyt / de Inghefetene en souden noyt sulcken lasten van d'Woeloge hebben willen draghen / doornemelijc de Frontieren: Sijnde mijn gheboelen dat den vyant het Woel-bel niet en heeft aenghetrocken als om zijne personagie wel te spelen / soo dat dit oock eene onseker versekeringhe soude wesen.

Laet ons nu sien / of de vzeemde soldaten verreckende / wy van genoegh souden versekeren sijn: Ich houde wel / dat dit meer versekeringe soude geben als alle de hoopgaende punten / maer t'selue en is alleen niet genoegh / want enige twijfelen / so de Spaigniaerts langhe hebben wt den lande gheweest / oft de Neder-landers niet en souden aen den Coninck van Spaignien meer dienst ghebden hebben als nu geschiet is / want de jalousien / die tusschen de Nederlanders ende de vzeemde sijn gheweest / hebben vele van hare aenlaghen verchindert ende gebroken / also sp malcanderen menichmael hebben soerken te traverteren: t'welc als dan op-houden soude / ende de Spaigniaerts sijn oock costelike dienaers hoor den Coninck gheweest / die hem veel geles onnuttelic hebben doen consu-mieren: Ende al trecken de vzeemde Soldaten wt den Lande / wie sal hem ver-bieden die in Bourgondien, Picmont, Savoyen, ende t'Herzogdom van Milanen te houden? Ghelijck als ten tijde van Don Ioan, diese oot dede verterken / maer alsoo / dat hyse heeft weder tot zijne devotie hadde: waer en de Castee-len in dien tijt niet Hooghduysche Soldaten beset / die hem ten dienste waten / alsoo sal hy die nu niet Walsche soldaten besetten / oft mer alsulche Neder-landers / die hem ghenoech sullen gheaffectionneert blijven / ende die hy soo wel sal betrouwen als de Spaigniaerden selfs.

Mer is oock wel te ghelooen / dat den Spaigniaert in zijne Woeloghen / die hy van nu voortaan in Europa, oft Africa sal wdden voeren / veel Walsche soldaten sal ghebruyken / om alsoo die natie in devotie te houden / ende t'aller tijt gheoeffent Eyck volck onder de selue te hebben / die hem dan in dese Landen meer dienst souden connen gheboen als de Spaigniaerden selfs. Waer wt het dan ghenoech blijkt / dat met den Wyde gantschelic ghene versekeringe doot dese vereenichde Landen en moot vercreghen / mer is veel eer te bresen dat ons daer doot soude moghen treffen t'gene den Hooghert teghen Iosaphat sep-

de/als hy den Godloosen Coninck Achab te hulpe was ghecomen/ 2. Chron.
19. vers. 1.

*Sulc ghy soo den Godloosen helpen, ende lief hebben die den Heere
hasen? ende om dies wille is over u den toorn des Heeren.*

Soo moeten wy der halven hoofts gaen / ende sien oft elcers gheene meer
der verskeringhe te vinden en is / die ick achte dat ghelegghen is

Int winnen van der Noderlanders herren, die men sal vercrijghen soomen
de Privileghen ende de vrijheyt voor staet.

Soo veel dit point aen gaet / hebbe daer van in mijn voozgaende Discours
oock wat gehandelt / ende also de sake van haer selven claer gendoet is / en heeft
gheen groot bewijs van doen / want dat de vastigheyt vanden desen Staet ende
der Nederlandts welbaren bestaet inde vereeninghe der herten / t'selve blyckt aen
dese Oorloghe / die haeren oorspronck / woetsel / ende vooyneemste stremsel heeft
wt d'oneenicheden / jalousien / ende partyschappen / die onder de Nederlanders
is ontsaen / ende ten ware sulcx gheweest den Spaigniaert en soude hier soo
langhe gheen hups ghelouden hebben / maer / oft noyt in t'Lant gecomen / oft
daer in ghecomen zijnde / terstont weder wt ghegheben geweest hebben. Van
alsoo een deel quaetwillighe ende doomsch gesinde / d'een om zijn eyghen bate /
d'andere wt haer vande ghereformeerde Kerck / hem zyn toe gevallen / so heeft
hy met hare hulpe / de reste vande goede Patriotten onderdruct : ende wan
neer hare hulpe hem quame te missen / soo waer sijn Kercke hi t'wt.

Daer isser noch wel / die men het herte niet en sal winnen met te spreken dooz
de vyshypdt / alsoose niets meer en haten als des Nederlandts vyshypdt / nochtans
zijnder inde becheerde landen noch seer veel goede Patriotten / die onder t'jock
sitten / ende alsoo overheert / datse haer niet roeren en comen / de welke haer a
seem wat souden verhalen : ende die (gestreft zijnde met de ghene die wt andere
Landen / als Enghelant ende Duytlant, weder souden thyns comen / ende
oock de ghene die dooz dese daet der Heeren Staten oock souden ghewonnen
worden) alsoe souden sien / dat der Jesuiten segghen / daer mede sp ons beschul
dighen (dat wy niet van d'Oorloghe en soecken tot ons eyghen nut ende pro
fijt) niet van beuselingen en zyn / ende dat wy soo quaden lieden niet en zyn als
men ons af-maelt. soo souden de selve al t'samen / segghe ick / de sterckste inde
becheerde Landen worden / ende den vpant de handen alsoo binden / dat hy hem
niet meer en soude doozben reppen / oft / als hy quaeijck wilde / soo soude hy
in perijckel staen van het gantsche lant te verliezen / ick segghe / dat dit soude
gheschieden / soo de landen alsulcke vyshypdt vercrijghen dooz het aenhouden
ende begeeren vande E. Mogende Heeren Staten der verrenichde Landen:
maer / so de Eertshertogen van haer selve alsulcken vyshypdt geven sonder dat
sulcx byde Heere Staten wozt versocht / so sullen sy des volcx herten tot haer
trecken (want die de wel daer doet sal oock den danck hebben) ende also sul
len sy ten deele haer begheeren daer dooz vercrijghen t'welck is de gunst des
volcx) op datse inoghen weder beghinnen als het haer beliest / ende ons dan
ken met den stock daer wy ons mede ghewert hebben.

Ende om dit mijn seggen (vande verskeringe der landen) dooz desen mid
di

del te bevestighen / is de pacificatie van Gent een schoon exempel: want men heeft ghesien hoe haest dat de goede Patriotten dooz dien middel de sterckste waren / ende hoe datse ontrent t'ienjaren lang / meest alle de lasten op haeren hals hebben ghehad / ende d' Oorloghe ghesustineert / ende ten ware geweest den verkeerden poer van eenige / ende de verraderijen van andere / daer se deerlijck dooz vercocht en geleverd zijn ge worden / alsoock het cleyn secours dat se doen van eenighe andere nabuerlighe landen ceghen / den vbandt en soude noyt soo verre ghecomen hebben / want het zijn oock noch de resterende plaetsen van Brabant ende Vlaenderen, die de voornaemste Bol-wercken booz dese landen zijn gheweest / ende daer dooz den vbandt sijne tanden meest zijn ghebozen gheworden / ende t'ware oock te hopen dat het nu noch beter soude wesen als inde Pacificatie van Gent. want men heeft de fauten gesien / die nu souden moghen verbetert ende boozcomen worden / wanneer / als boozsz. is den vbandt weder p'et soude willen attenteren / dan het ware veel meer te ghelooften dat hy niets en soude dooven oft connen booznemen.

De conditien dan / die ick meyne dat behoorden besproken te worden / zijn booz eerst / dat de landen in hare volcomene v'plicht en Privilegien worden gestelt / dat alle menwicheden daer worden af ghedaen / dat daer sp'zpe oeffeninghe der ghereformeerde Religie / dat de wtgheweene in hare goederen / digniteyten ende Offitien waerden ghestelt / ende dat die sonder onderschept soo wel als de Roomsch-gefinde / daer toe werden geadministreert / dat se onderhouden hebben booz hare Kercken / dienaers / ende dat hun eenighe plaetsen van verskeringhe worden in handen ghestelt / die so sullen houden onder de ghesoosfacinheyt van hare Boorsch-heden / so als t'selbe in Vranckrijck woyt gebuyert: ende alsoo soudent de Heeren Staten als op-sienders blijven / dat die bande Religie niet onderdruckt en wterden / t'welck niet alleen eenen middel en ware om eenen goeden Wyde te maken / maer den eenighen middel / om / ghemaeckt zijnde / dien wel t'onderhouden.

In desen Wyde en mach oock niet alleenlijck ghehandelt worden / als oft den eenen ghebuert met den anderen handelbe / ofte / ghelijck de Coningen van Vranckrijck ende Spaignien hebbenghehandelt / maer / d'wtgheweene niet de goede Patriotten maken hier eene derde partide / die oock moeten besocht zijn / ghelijck ick hier na breeder meyne te bewijzen / dewijle de Heeren Staten aen haer verplicht ende verbonden zijn.

Wat dese vereenichde Landen blijven inden staet daer se nu in zijn / ende regeren naer haer wel gheballen / t'selbe is redelijck / want niemant en heeft daer in te gebieden / ende / die daer wt soudent moghen gevlucht zijn / hebben als vanden bande v'plicht daer teghen gestreden / hoe wel dat se seer weynich zijn ende also en behooren so daer oock geen deel aen te hebben / en mogen oock niet betrouwt worden / maer het heeft niet d'wtgheweene van d'ander zijde een heel ander insien / ghelijck wt het vervolgh van desen sal blijcken / sal derhalven tot besluyt van desen seggen / dat sulen te verfoechen niet alleen behoorzijck is / maer oock Goddelijck / eerlijck / loffelijck ende profijtelijck.

Wat het Goddelijck is / meyne dat onder ons niet en can in twijffel ghetrocken worden / dewijle dat het soude wesen tot Godts naems ere / ende voort
C ij plantin

plantinghe sijner Kercken.

Dat het eerlijck ware/can also weynich ontkent worden/want wat isser eerlijcker als Godts eere te soecken/ sijne Kercke vooz te staen/ ende sijn Ewangeliem te verbyeyden/ende te spreken voozde bysheyt des Waderlands/ als inede/vooz de Vantgenooten daerinnen niet eede aen verplicht is.

Nach ooc penant onder den menschen lof verdersen/so zijn het die/die trouwelijck/ mannelijck ende standvastelijck vooz Gods vooz/ende de Waderlijckhe Werten/ende bysheiden steyden/ende niet en doen oft laten doen/t' sp in Wyde oft in Oorloge/dat daer teghens eenichsins soude mogen steyden:op dat alsoo de nacomelkinghen mochten eruen de bysheydt / die onse vooz Waders ons hebben over ghelevert/ende soo trouwelijck bewaert/ende dat deselve vooz onse slapheyt ende nalatichheyt niet en werde verlozen.

Wat sulcx oock profijtelijck ware/daer Godt bereyt / van velen meer woxt opghesien/ als op allen het vooz3) t'selfde is by het voozberhaelde ghenoech te sien/ want / ghelijck ick bewesen hebbe / ten sal niet alleen liefde verwecken by alle byzonne teghens dese vreenichde landen / maer oock de vooznaemste verscheringe zijn/ diemien soude connen bedencken / ende eenen middel om den Wyde oock bestendich te doen blijven/ende hoeden dien sullen dese landen dat vooz deel daer wt trecken/ datse niet het thiende deel van t' Eerrijc volc en sullen by hoeden te houden datse anders sullen van doen hebben/en/ al mindert haer incomen/ hare lasten sullen naer abbenant noch meer minderen: want het is ongelijck beter datmen duysent gulden iaerlijc winnende/maer 500. en behoefte te verterpen / dan datmen thien duysent winst ende elf duysent moet verterpen/soo oock in desen/want al verliesen dese vreenichde landen vooz den Wyde eenighe inwoonders/oft wat neeringhe wt hare steden/ soo sullen de selve vertercken ende nochtans meer voozdeels doen / ende desen Staet meer vasticheydt gheven/als oft sp hier bleven woonen.

Wier inede salmen oock den vpant den steen doen op den cop vallen die sy te ghens ons meent te woepen / want/ den Wyde niet voozgaende/soo sal sy dese Landen beschuldigen/dat het hare schult is/ dat den Wyde geenen vooz ganck en heeft gheschadt / vooz dien dat wy sulcken onredelijcke conditien hebben vooz gheslaghen / die niet en mochten oft conden gheacordeert worden / ende dat wy daer inede niet anders vooz en hadden als de verheerde landen inden gront te bederven/ende/onder t' decksel van verscheringhe / ende s' Waderlands bysheyt te soecken / andere want hare bysheyt te verooden: t'welck niet alleen by sijne Onderstaten/ maer oock by andere Potentaten / iaeselfs by den meesten deel der wegheweekene soude gheloofte worden / te meer soomen / als ick int eerste gheseydt hebbe/ wilde alsulcken dinghen bespreken / die na aller volcken rechten niet en moghen besproken / maer moeten by ghelaten worden/t'welck is / te ghebyurken de bequaemheyt van Waders ende Wivren/ die Godt ende de nature gheven / waer vooz van hare affertie in ongunste/ende verbitteringhe soude comen te veranderen/betwyle men weet hoe verandelijck dat de Ghemeente is/als sp moeten inissen datse hadden verhoopt te bereyghen.

Maer soo den Wyde schijnt achter te blijven om dat d'Eertshertoghen de landen

landen in hare volcomene wyfheyt niet en willen ftellen / ende d'oorfaken / daerom d'Orloghe begoft heeft niet en willen weyren / als d'Inquisitie / nieuwe Bifchoppen / Jefuiten / ende de bremde Soldaten / foo fal den haede van het gantsche Lant op hun lieben vallen / ende de ghemeynte fal met rechte moghen segghen / dat het wel blykt dat hare Voorheben den Vrede niet en foerken / dewyle datse liever willen in d'Orloghe blyuen / als d'occafie ende den principalen oorfpzoch / daer de Orloghe wt comen de is / wech te nemen : waer wt dan wel wat goets booz de Nederlanden mochte comen / ende een oorfake wesen dat de Staten vande verheerde Landen fouden ghe dwonghen zyn om enen anderen wech in te gaen / oft fouden mede in perijckel ftanen / foo wel als de Spaigniaerden ende nieuwe Bifchoppen selfs. Ende ter contracten de Heeren Staten der vereenichde Landen en fouden niet alleen der menfchen gunfte ende affectie winnen / maer oock enen eeuwighen lof by de nacomelingen verwerben / om dat sy des Vaderlants wyfheyt foer Hooghlijck hebben betracht. Zoo dat wijs beduncken gheen meerder verfekerheyt booz dese Landen en fonde moghen beborcht werden als dit felbe / ten ware datmen d'Orloghe continueerde / ende den vbandt niet alle finen aenhangh over de gheberchten toeghe : foo foudt Nederlandt / niet alleen daer van beborcht zyn / maer alle d'omligghende landen ende Coninckrijcken : ende alfoo fouden wy ghemeten t'ghene de Conincklijke Wyfheyt David fept

Psalm 133. vers 1. Siet hoe fijn en lieflijk is het dat Broeders een drachtich by malcanderen vvoonen &c. ende vers 3. Want aldaer beloofte de Heere den zegen ende het leven als een oel ende een vruht.

Van/laet ons comen tot ons vierde deel/ende fien :

OFt dit punct niet recht mach en moet verfocht zyn, en den vyant sulcx vwygerende, oft men behoort den Vrede niet hem aen te gaen.

Mer op segghen eenighe / dat sulcx verfoek niet rebelijck en is / ende al hadden wy den Coninck van Spaignien ghevangen / dat wy niet meer en fouden moghen heffifchen / ende also wy by de Landen zyn / fo moeten wy hare landen oock by laten / want de Staten vande verheerde landen selfs sulcx niet en beghieren :

Booz fo veel dit verfoek aengaet / t'felbe is noch verre vande Carte Blanche daer men ons fo dieftoghs mede in d'oozen heeft getupe / ende wijs willen maken dat den Spaigniaert al foudt gheben wat wy begerten maer t'fin beloften onse Spaenifche inde locht / ghelijck wy dieftoghs hebben ghepermentteert : wy beloofte goude Berghen / maer als het tot toegrijpen comt / fo is het maer hoop / ende dat noch ghelijck de bruyden vande doode oft de zee van Sodoma in stof vergaet / waer van de stoute beloften van volcomen ageratie te gheben / in sulcken tijt als befpzoken was / oock ghemoech ghetupghen is gheest.

Maer / den Spaigniaert heeft hy niet tegens finen recht en beloften onse vvillegien gebioleert ende gheschonden / ende niet veel dargent menfchen booz fyne vtenaers onfchuldblijck gedoot / ende falmen dan noch seggen / dat het

ren ontebelijck verfoeck ware dat hy daer van of l'ete / ende dat hy sinners
de overleuende / liete blijven by hare bypheyt en by het leuen. Wyders / dese Oor-
loghe is dieniet begonnen vooz de Privilegien en vooz de Religie. Ich men-
ne datmen moet bekennen / ia : en is des vpants voozgeuen oock niet dat hy de
Privilegien niet meer en begeert te verbycken / noch de geloobige Chyftenen
niet Diet / Galghe / en Zwoert te verbolghen / legghende selfs veel Adanis Wij-
ghe bladeren op de doot vande ionghe Dochter die tot Brussel laerst is gedol-
uen ? Ende wat wozt hier anders begeert dan dat het de E. M. Heeren Sta-
ten der vereenichde Landen soude belieben aen te houden / dat den vpande sijn
woort soude houden / met eenige verskerunghe dat hy het houden sal ? wilt hy
het niet consenteren / so is zijn Wyne ontdeckt / en het blyckt dat hy noch by zijne
bozighe resolutie blijft sonder te willen veranderen : waer wt ich beslupte / dat
dai dit verfoeck niet alleen rebelijck ware / maer dat het eene groote ontebelic-
heyt was selfs / onghewettichheyt ware / sulcx niet te verfoecken.

Op t' gem datmen seght dat hy vooz vps landen bekent worden / d' ander
oock beschooren by te laten / ende gheene Wetten in sijn lant beschooren te stellen
daer op hebbe ich hier vozen ten deele gheantwoort / maer het wozt by de wt-
gheueken wel expresselyck ontkent dat het sijn Lant is / sustinerende dat het
haer lant is / daerse teghen alle recht ende billichheyt niet ghewelt zyn wt ver-
bycken / om datse niet d' overige vereenichde landen de privilegien / ende bypheyt
hebben helpen beschermen / ende de Spaensche tyrannie teghen staen.

Wat die vande verheerde Landen d' Aerts hertoghen hebben aen genomen /
ende gheue ander bypheyt en soecken alser nu is / t' selve is wel te gheloouen /
maer wat zyn vooz gasten die sulcx ghedaen hebben ? ende gheen andere liber-
teit en begheeren ? het zyn die die daer vele in regeringhe zyn / nainelijcken
alsulcke oft hare kinderen / die van eersten aen de bypheyt hebben reghen ghe-
weest / de Spaignaerden int Lant ghebrocht / ende die gelijck als hare Wyfs
zijn gheweest / om de bloedige Placcaten over hare Lantsaten / vrienden ende
gebueren / te helpen in t' werck leggen en executeren / want het zyn de lesuiten
die nae haren wille de Magystraten schier ouer al stellen ende indringen die sy
willen.

Het en is oock niet te verwonderen / dat de gene die aen d' ander syde de regie-
ringe hebben / anders geen bypheyt en soekē alser nu is / want sy en doen daer
geen schade by / ende ghelijckmen gememlijck seyt / d' een byantschap is d' ander
weert / want hebben sy tegens haren eedt en der lande Privilegien hare Hoog-
heden ghehult / soo sien d' Aerts hertogen (tot een teken van danckaerheyt)
oock sonderlingh vooz de vingeren / ende also comen sy tot State ende rickdoen-
men ende trecken wt sulcken byplichteden haer aen ende substantie.

Ende sulcker lieden doen can der wtgewekene noch der goeder Patriotten
reest tot de verheerde landen / also weplich benemen / als deser vereenichde lan-
den Recht benomen is gheweest / vooz de Graven van Egmont, Arenberghe,
banden Bergh, de Heere van Wassenare, ende veel meer andere Heeren wt de
vereenichde landen. Als mede vooz vele vande machtigste steden / nainelijck
Middelburgh, Amsterdam, Schoonhoven, Nimwegen, Groenirghen, en
meer andere / die eertijds alle hare macht hebben aengewent om inde slavernie

te blighen / welck niet tegenstaende / soo hebben v andere Edele en Steden haer
niet gheswelt tot de vyppheyt gelyocht / hier wtgeweken ende verduyden waren /
daer weder in gheselt / ende de goede Patriotten / hier noch in waren / verlost
van t' jock daerse onder saten : Welcke Steden nu oec niet vande minste en zijn
die de vyppheyt voorslaen / vele byzome noch ghedenckende aen den standt daerse
in waren / doense moesten / oft Ballinghen wesen / oft onder het jock bucken / en
de daerom nu oock te meer betweecht zijn om andere te helpen / ghelyck sy ghe
holpen zijn gheweest. Daeromme segghe ick dat / die teghenwoozdichlyck het
regiment inde verheerde Landen hebben / inet haer doen / den wtghewekenen
haer recht niet meer en connen benemen / als de byanden des Waterlandts het
recht van de voorsz. Steden in dese verrenichde landen ghenomen hebben.

Doomen oock de ghene die nu inde verheerde Landen regeren / alleen vooz
rechte Staten beken / ende d'wtghewekene versterckt / soo soude daer wt vol
ghen / dat d'wtghewekene eene quade / ende sy eene goede cause sonden gemain
teneert hebben / ende consequentelyck souderu wy een oordeel teghen ons selben
sprecken / dewyle der wtghewekene recht niet minder en is als het onse.

Wat pennant soude willen seggen dat de Dierren Staten aende wtghewekene
niet verplicht oft verbanden en zijn : t' selve is seer ongerijmt / want het is ken
nelijck / dat de Nederlanden van ober langhe iaren aen malcanderen zijn ghe
hecht ende verbonden / dat de voorszanders vande gemeene vyppheyt d' Voologe
t' samen hebben begoft vooz de selve vyppheyt / ende tot noch toe ghercontinueert /
dat daer na naerder verbintenissen zijn ghenaert / so inde pacificatie van Gent
als d' Unie van Vrecht : waer van wel eenighe zijn moettwillich af ghetweken
niet en sijn / meest alle de Walsche Provincien vande Pacificatie van Gent / mae
d' ander Landen en hebben daerom niet ghelaten trouwelijck te continueren /
ende te blighen by de voorsz. verbanden tot dat epidelyck vooz de gemeene cau
se stryden / d' een vooz / ende d' ander na / van den byant zijn ghedwongen / ende
haer Waterlant verlatende / zijn tot noch toe ober geheel Europa als ballingen
verstroopt gebleven / den meestendeel comende inde verheerde Landen / dewelc
ke sy staetvastelijck hebben helpen beschermen / gelijck soo veel Weduwen ende
Wesen / die hare Mannen / Ouders ende bynden in dese Voologhe hebben ver
lozen / souden comen beturgen / also de ineste macht van het inlands Crichs
bolck / soo te peerde als te voete / alijt in d'wtghewekene heeft bestaen / tot dat
vooz den tijt ende d' Voologhe een groot deel is gheconsummeert / hoe wel ic ach
te / datse onder de Aufterije noch den meesten hoop zijn makende.

Wat de Ooplieden ende Ambachtlieden desen landen vooz nut ende profijt
hebben toe ghebocht / ende hoe de gemeene middelen tot Voologhe t' sinte haer
oet comen zijn versterckt / getuycht den stant veler Steden / ende het in comen
dat dese Landen nu hebben : hoe groot hare affertie ende goede ghenegeent heyt
tot t' Lanis beste is ghebleven / ende noch is / getuycht hare liberaelheyt in het
geven van alle lasten / ende impositien / dickwils meer presenterende als de Dier
ren hun af voozderden.

Watmen meent / datse hier souden nedergheslagen zijn om datse haer hier be
ter couden enuten als elders / t' selve en heeft by den meesten deel gheen plaetse /
dewyle dat d' experientie leert / dat Godt haer met so goede industrie en sulcken
nietstiehept

meerfticheyt heeft begaest / datse schier beneerthighe haer doen volghen haeren
connen / t'welck in Enghelant ende Duytslant wel heeft gheschieden / ende noch
blijckt: De nabuerighe Princen, als Vranckrijck, Sweden, ende die van
Duytslant, betuygh en sulx oock noch met der daet / die gheen costen / moeyte /
noch arbeit en sparen / om die in haer land te reghden / haer niet groote byspo-
den ende priuilegien begiftende / t'welck sy hier niet en hebben gheschiedt / maer
zijn inde Steden door de groote hups-jueren / ende ten platten lande niet swa-
re pachten / lasten / ende schattinghen / schier onderdruct gebleuen.

• Zoo dat dit niet en is d'voorsaeche / datse hier nebet gelagen zijn / maer vooz-
nemelijck datse hebben gheschieden hier in haer Waderlant te zijn / daer se de ge-
meene cause wilden helpen maintaineren / endemet het gheuen van schattingen
de inuidelen der Woeloge strecken / hogende ende geloosende dat de C. Steden
de Vreemden Staten Generael der verreenichde landen / souden conuenieren in ha-
re voelge loffelijcke resolutie / die twelcke was / d'Woeloge te maintaineren tot den
lesten toe / tot verheyt van t'gehele Nederlant / beelde na ziele ende lichaem / vol-
ghende de protestanten daer oet menschenmael ghedaen / ende d'antwoorden aen
hare Maesteyt van Enghelant hooght inmechten / als aen den Keijser / Co-
tinch van Polen / de Keyser Woeloge / ende oock aen Ernestas ghegeuen: Waer-
aen d'woelgehene maetanderen oock hebben vermaent / aen hare Wydenent
ende bekennde / sich zijn inde / verstaende ende briden (d'een d'ander alsoo roec-
kende) om datse hare residentie hier souden conuen nemen / waer door dese lan-
den seer zijn verstercht gheworden / vastelijck betrouwende / dat / soo het dat den
Woeloge quame / datmen haer niet en soude vergheden.

• Waer int ich dan late oordeelen / oft die lieden ghesondeert zijn / die segghen
dat de Vreemden Staten aen de woelgehene niet en souden verplicht zijn / daer
niet alleen de verboden / maer alle haer doen / het contrarie bewijzen: Al t'welck
ke ich noch tans niet en versta / om dat ich van sulcken gheboelen dat / dat de
woelgehene niet grootelijck aen de Vreemden Staten, als aen de goede inuoud-
ders deser landen / en zijn ghescheiden door de goede herberghe die se hier ghadaet
hebben / ende t'goet tractement datse hebben ontfanghen (t'welck eene groote
onverschietbaerheyt waer sulcke dencken / maer soude datse ter contrarieschul-
dich zijn sulck altyt t'erkennen) maer ich wil alleen bewijzen dat d'woelgehene
oock niet en hebben ghedaen oft ghelaten / waeromne sy behoorden ver-
steken te wesen / maer dat d'een handt d'ander ghewaffchen heeft / waer door sy
beelde schoon zijn gheworden / blijvende het verbont alsoo onverboden.

• Waer hier op sullen eenighe moghetijck subtylicke willen disputeren / ende
seggen dat d'woelgehene gheenen Staat oft Republique inen en zijn / alsoo sy
gheen Woelge steden en hebben / ende dat de ghene / die tegenwoordich inde ver-
reemde landen zijn regerende / het Corpus vanden Staat zijn ende blijven: Ich
en wil my teghens sulcke niet in geuen om te disputeren / want en verstaen my
der keijserlijcke rechte niet / verhaluen sal het laten blyuen met een voudelijck
niet geschoelen te segghen: t'welck is / dat ich niet en can ghelouen dat de pefe
het lichaem selfs is / datse bezeten heeft ende daer sy maer eenen toe dal in en is /
alsoo dunct my dat de vanden vande republicque niet en zijn het Lichaem /
maer de pefe die het lichaem soecht te verberben: t'welck bykans eene dispu-
tatie

ratte is/ghelijck die hande Spaensche. **D**re pogt sal ons besien/die en
ghesens souden tot scheermakers maken / om dat wy niet haer oncrachtge-
den gheue ghemenschap en willen hebben.

De ooyers/so en is het verbont niet gemaect met de steden/ huyfen/innen/
straten/oft Doffchan/Bergen/oft Welten/die inde verheerde landen zijn ge-
bleven/nach veel min met de spannen des Waderlants/die t'felus hebben be-
streden/ende de goede koopstanders verdrucken/maer t'verbont is ghemacht
met de goede ingesetens/Edelen/ende Steden/die als doen inde regeringe wa-
ren ende de Staten der selver Landen representanten/die ten tijde van het a-
nhergaen eenfamelijck zijn van daer getweken/ende met de Borghemeesteren,
Schepenen,ende meest alle Officieren,ende een groot deel vande Ghemeente
in dese landen zijn gheromen/ende ofte schoon de huyfen/welten ende de lan-
den daer hebben gelaten/so en laten se niet te zijn daer te hozen waren/als het
verbont met haer ghemacht wort.

Daer ghemomen/daer en ware geen verbont ghemacht/so en raamen niet
ontkennen/dat se ghelijcke wel hebben gestreden voer de selve cause/daer wy
voor striden: ende die goet zijnde/so is daer een gewichtig oorsake waarom
darmen haer behoort te helpen/ dewijle sy zijn onder de Spertre Staten pro-
teert se/ende hulpe versoeken.

Daer/so dit noch niet ghemacht en is om mijn seggen te verbesigen/so sal
Ishennen vasten regel verholen tot de Goddelijcke ende natuerlijcke rechten/
die het fondament is van alle recht / die ich meyne dat een pder behoort ghe-
noech te daen/twelch is: Doet een ander dat ghy wilt datmen u dede. **I**n
blide ich een pder die dit kreft/dat hem belteve te overdencken/so sy ware in-
den stant daer d'wtgetwekene nu is zijn/ende dat sy so veel voer het gemeen
beste hadde ghedaen/als d'wtgetwekene ende hare voersaten gedaen hebben
oft sy van niet en soude begreuen / datmen hem weder in sin Waderlant hol-
ge/ende datmen voer hem dede t'ghewe sy voer andere gedaen hadde.

Dier op sal penant mogen seggen: d'wtgetwekene zijn hier wel/sy zijn hier
in haer Waderlant/ende hebben hier t'uy ghebruyck haer Geligte/sy mogen
hier blijven/ende/die onder t'Noch nach zitten / moghen hier oock comen
woonen: **N**ochvoort/ris waer dat eenighe van d'wtgetwekene hier wel zijn/
ende sy hebben oock ghehouden dat dit haer Waderlant was / o'hoer wel dat
de haer anders wijst/want sy en woonden niet anders/als byende ghehouden/
ende nergens in gheent/niet meer als Fransoyen, Engelschen, Hooch-
duytschen oft andere staten: van ghemomen/het is haer Waderlant/ ghe-
lijck het oock met der daet is / so is van Brabant, Vlaenderen, ende de rest
vande verheerde landen onser allet Waderlant mede/so blijven wy in t'ge-
meen ende sekelanden verbonnen datmen wyen so wel als al dese ove-
rige weensche landen/ende ten heeft gheen plaetse/ datmen soude segghen/
wy zijn wyen landen dewijle het meeste deel noch onder de tyanninge is

En is oock een pder niet alrijt wel ghelegen/ de plaetse te verlaten daer sy
gebooren ende wel gheseten is/so daer noch veel wtgetwekene of goede ja-
erioden tot andere landen verhoort is quamen woonen / t'ware te besien oft
het kant de selve al t'samen soude comen worden/te meer als voer van Wader

te verheerde landen sulck wyse tractatie hebben.

Maer want/het waer noch alsoo dat wy hier al t'ennen wel waren / ende ons condon enuen / ten is daer mede noch niet genoegh / oft wy viel zijn / ende anvercusschen ons Waderlant laten onder het yock / en onse bylieden / magen mede goede mede-bozghers onder de tyranie verbyrcht blijven / ende vele als Ballingen over heel Europa verstroyt laten : maer ic meyne dat wy ter contrarie schuldiich zijn / met al ons vermogen te crachten om t'selbe te verhoeden / want hadde het daer mede genoegh geweest / waerom souden dese landen in t'begin vande troubelen / d'Wozloge anbeert hebben / en waerom en bleven d'wtgewekene van Holland en Zeclant niet in Engelant en Duytschlant woonen / daerse niet het twintichste deel en waren van t'getal der wtgewekene die nu 22. oft 23. jaren ballingen zijn geweest / het wiert inde Wede-handelinge van Breda dien van Holland ende Zeclant die vande ghereformeerde Religie waren / oock toegelaten datse mochten vertrecken / hare goederen vercoopen / oft t'incomen daer van genieten : maer t'bljckt dat sulck haer meyninghe niet en is geweest / maer datse liever liffende goet daer by hebben wilt / en op setten / dan / gelijc als de Ioden, ouer den Merdthodent verstroyt te bliuen. Nu is het wel te ghehooren / datter onder de wtgewekene noch veel zijn die bloet in d'adereen hebben / ende noch soo veel couragie / datse oock niet en sullen op houden / so lange sp t'leven hebben / ende den adam in haer is / by alle behooyliche middelen deser onnen bedencken te versoeken om de byzondere weder te vercrighen / en datse liever sullen resolueren daer over te stercken als dat sp die verlozen souden laten / en haer Waderlant onder de tyranie / en sp / als Ballingen te moeten bliuen : waer toe mogelijck niet en sal ghebreken de hulpe van penant vande omlyggende Potentaten / die hare cause sonder sijne schade soude aen nemen.

In mijn voor gaende Discours hebbe ick ooc geseyt dat d'wtgewekene Oudelen vande verheerde lande / met hare overige steden behooyden dooy de reys te Staten bekent te worden / want oftse schoon hare digniteyt vooz eenen tijt hebben gesigneert / om datse wepnighe plaetse hadden / en dat tot dat God weder eenige verlichtinghe soude geuen / so behooyden sp nu weder meer stede hebben / oock weder in hare wozighe digniteyt ende staet te comen. Ende ick ben van gebogen / so het de E. Wozghende Heeren Staten Generael liefde haer daer vooz te bekent / dat die van Brabant mit hare vijf steden ende doypen / gherekent de contributien die wt Brabant ghetrocken worden / ende het gene dat d'wtgewekene ende goede Patriotten in forme van leeninge boven alle oordenarig lasten noch jaerlijc souden contribueren / seer na soo veel souden op brengen / als eenige van alle d'andere Wozbintten / wtghenomen Holland. t'welck de ganeene middelen ter Wozloghe seer soude verstercken / ende mogelijck dat daer dooy inde verheerde landen wat meer soude wtgherijst worden.

Eenbelijck sal geseyt worden : 't is waer / men behooyt in dese Wede-handelinge d'wtgewekene niet te vergheten / maer aen te houden dat de landen in hare polsonene Wozvilegien gestelt worden : dan so den Spaigniaert sulck niet en wil santeruen / soudenmen daerom d'Wozloge behooyen te continueren.

ren/ ick froude ia/ betwijle dat sonder dat/ dese landen geens verfechtlinge en con-
meninden weder hebben/ en dat de schulbige plicht oock niet toem laet/ dat de
Herren Staten hare Bontgenooten souden vergeten/ ende ick ben van geboe-
ren dat het hier in behoort te gaen gelijck met de kinderen van Israel/ die 40.
Jaren t'samen inde Woestijne hadden gedwaelt (gelijck top oock 40. jaren t'sa-
men in dese Oorloge hebben ghesteken) ende als sy het lant laet'er ende Gilead
hadden in genomen/ so versochten die van Ruben, Gad, ende den halven stam-
me Manasses, t'selve booz haer erfdeel (alsoo het seer bequaem was booz haer
Dee) t'welck hun wert geconsenteert/ op conditie/ dat se souden booz aen trecke/
ende hare broederen haer erfdeel ooc helpen in nemen: insgelijck die van Hol-
land, Zeeland, Vriellant, ende half Gelderland zijn to haer erfdeel / ende heb-
ben een bequaem lant booz haer Dee / dit is seer wel: maer hare Broederen die
hun het hare hebben helpen in nemen/ blijven noch wt haer Vaderlant / ende
erfdeel verstoeten / die moeten oock gheholpen zijn: ende dit can booz den We-
de oock wel geschieden: Maer soot den vyant niet en wilt consenteren / soo be-
hoort d' Oorloghe ghecontinueert te zijn/ die niet alleen en is booz het erfdeel/
maer tot beschuttinghe van Godes kercke/ wyngt des Vaderlandes/ ende een
rechtveerdige wyake ohet so veel Barbarische werfthede tegens ons gepleecht
ende so top nu wt d' Oorloge scheyden / daer top soo veel redenen hebben om de
waynen aen te nemen/ al waren die noyt aen ghenomen geweest / wat sal ons
dan na desen comen beweghen om de selve weder t'aenbeerden / want ten zijn
geens slechte oorsaken die ons hebben beweect d' Oorloge aen tenemen (gelijck
de Historien betuyghen dat veel volckeren om seer slechte oorsaken tot de wapen-
nen zijn geloopten) d' een om d' erf goet van eenen particulieren persoon / ander
om een schuyt oft jacht: ende de heplige Schryft getuyghet/ dat de kinderen van
Israel Oorloge aen namen om dat die van Benjamin weggerden recht te doen
oher de vrouwen scheyderje gepleecht aen des Leviten by-wijf: Simpbu, om
dat syn Wyf verbrant was: David, om dat sijne Ghesanten gheschene waren
van d' Ammoniten, met haer de Waerden ende Cleederen af te snijden.

Maer hier en is niet een particulier erfgoet genomen/maer tegens het gant-
sche lant met alle de inwoonders van dien een Oordeel gestreken/ dat se het sel-
be in dits gaders lijf ende goet hadden verbeurt/ t'welck men heeft begaet/ ende
gesocht geheel t'executeren: Oock niet alleen een vrouwe geschiet / maer veel
duysenden/ beyde Vrouwen en Dochteren geviolert/ hare Gaderen en souden
niet omdoert/ la oock d'ichtwils in hare tegenwoordichheit geschiet/ en haer
gedwongen t'selve te moeten aensien/ niet een vrouwe verbrant/ maer veel talpa-
sent/ beyde Maen en Vrouwen/ ende jonge lieden/ booz beuls handen doen stey-
den. De Ghesanten/ die quamen om den ellendigen stant onses Vaderlands te
berthoanen/ niet de bardey/ maer de hoofden afgesneden/ men en heeft ooc niet
alleenlijc een schuyt oft schip genomen / maer veel hoenderen in d' d'icherey
sien geconsigneert/ ende het volc hangen/ ende als lant en elendich op de
Galeeren gesmeten/ ende dat noch d'ichtwils boden de gegedene Passanten: De
arme visschers hefften onder de luycken ghehagelt/ ende also inde Zee daer
sincken: wijders/ onse steden geplondert ende verbrant/ het lant verwoest/ ende
spijdelijck met d' armee ingesect en gehandelt / niet alleen ghelijck met een volck

lant sijne puerbe gedaere Schoelant en is oock niet heel tye gegaan/het land
 van Galick ende Cleve hebben sijne weerteden ghevoelt/ de goetsheden A-
 ken ende Wefel weten daer ooc van te spreken / desen boozleden Boner heeft
 hy des Beert der Grifons oock inden gront meenen te ruineeren/ en die van
 de Snelghe niet alleen om de vyfheyt/ maer om sijf ende goet te brengen/ tegen
 de Venetianen is het zwaert ooc wt getrocken/ ende onse Vaderlant heeft nu
 40. Jaeren langh moeten den bot schutten: ende wat volcht hier wijder op?
 niet anders/ dan t'gene hy en geheelich in syn clauwen crighen/ dat behou
 hy t'gene hy niet geheelich en can vermeesteren/ daer geeft hy ten quaetsten
 comende/ t'geroofde wederomme/ gelijk als in Vranckrijk, maer wat ver-
 geldinge booz de gedane schaden / daer en wort niet af gesproken/ het is ghe-
 noech dat hy Wyds maecht/ ende op hout van andere niet openbare Oorloge
 te quellen/maer oer hy noch groterlyc in hem zyn ghehouden: ende dat hy
 niet woerden ende intt beraderen onder den byna/ de Coningen ende hare
 Coninceliken soet te verdoen / dat laennen schiet angemeret hem gaen/
 hy voelt dat hy ontsien wort/ ende daerom wort hy stout/ en niet alle Woten-
 edutenen van Europa te spotten: ende so hy die niet en ontfiet/ hoe veel te min
 ontfiet hy ons wat onse woerden wischen / verhalven so hebben wy wel oer-
 saken om op onse hoede te wesen/ ende geenen Wyds en te gaen/ dan niet goets
 versterkinge niet alle en booz ons selven/ maer oock booz onse trouwe Woten-
 gen bren ende goede medebroeders/ op dat wy die van het tymanich jock en-
 ser spenden mogen helpen beuyden/ volgens de leere Salomonis.

*Cap. 24 vers. 11. Verloft die, diemen dooden wil, ende en ontreckt
 niet van dien, diemen veruorgen wil: spreect ghy, siet, wuy en ver-
 staens niet: meyne ghy niet, dat de gene die de heren bereydet, het spre-
 ket: ende die op de Zielen aekinge heeft, het bekeni ende betaelt den men-
 sche na synen uwercke?*

Woch het is niet dan tye dat ic dit besupte/ en come tot het leste/ te weten:
 So den vyant de voorschreue conditien niet en wilde geven, oft dese
 Landen ooc noch middel hebben om d'Oorloge langer te continueren.
 Voorwaert dit is een zwaert punt/ en wel het booznaemste van allen/ zijnde
 mijnessenime te lange om dieu hoogen toon wel te halen/ also f'Landt midde-
 len nippen deels onbekent syn / nochtans moet int booz hy gaen daer oock
 wat van handelen.

Men sal wy mogelich toe staen / dat alle het gene ic segge datmen versoe-
 ken soude/ wel behoort versocht ende geconsenteert te worden/ ende dat so den
 byant niet weyget/ men geenen Wyds en behoort te maken/ ia/ dat het booz
 dese Landen sekerder en beter ware in d'Oorloge te continueren / als den bye-
 den te gaen: maer men seyt booz een gemeen spreck-woort: 't is haest ge-
 siet Broeder Dierick, maer daer hoort een Cappel toe/ also is het oock haest
 gesiet ind'Oorloge te continueren/ maer daer moeten middelen wesen / waer
 mede die sal conuen onderhouden worden/ wy hebben dus lange in d'Oorlo-
 ge geweest/ die noch jaer op jaer is versterckt gewoorden / de Landen zyn reer-
 ten

ten achter/met zware Interessen belast/de lasten meerderen dagelijc/ende het inroemen mindert/waer dooz de landen onbelijc in het waterse verderf staen te ballen / men can niet spreken dat het noch haest tot een eynde soude mogen comen: Ende verheerde landen zijn noch veel machtige steden/ den Spaignaert heeft sijn schatten van Oost en West-Indien hem dagelijc toe vloeyende/ hem en ghebreect gheen oubt erbaren Crijs-volck/hp salt ons wel verduren/etc.

Dooz eerst dunet mi dat sijn hiet bycans hoorde versterken hande verspietende bte het lant Canaan bespiet hadden/die daer ingesien hadden/ vele inwoonders/stercke steden/groote lieben/creusen kinderen/en/na haer menschelije vernuft/en condon sp dat lant niet in neimen/daerom wilden de kinderen van Israel weder na Egypten, of inde Woestijne sterben/vergeten hebbende alle Gods wercken en welbader/ ende niet wat stercken aen sijn haert wt Egypten hadde gelept/also schijnt/bat wy niet dese vrede oot weder na Egypten willen / en dat wy meer bassicheyt inden vrede niet onsen vpant sullen vinden/als onder de genadigebescherminge Gods/in sulcke rechtveerdige oorloge/en dat wy ons vergeten hebben de wonderbaerlijcke verlossinge daer mede hp ons/gebuerende de se oorloge so menichmael verlost heeft / en dat wy niet enen dat sijn wederlijc goetgunsticheyt/genadighe hulpe ende bystant/daer wy inden noot onsen onverschijt so dichtsels toe hebben genomen/ende troest vercregen hebben van ons getweken is/dat wy onse vergetende sijn hant van ons ghewent heeft. Ende dit alleg om dat onsen vpant eenighen jaren herwaerts wat verhooyels op ons schijnt getregen te hebben / ende dat het niet al na onsen wil en heeft ghegaen/daerom worden wy onpatientich/ende segghen niet die van Israel, wy en conkense niet dwingen.

Daer genomen/het sp so verstaet niet de belastingen / Interessen ende andere alsonen vromghereft/wat salich is dat so bey vpant geene redelijcke conditien en wi lt geven/ende soo hp de souberainiteit niet en wilde quiteren / soudemien niet moeten in d' oorloge bliuen/en middelen schaffen ten besten datmen conde / alsoo nu oock.

Interessen ende lasten en zijn niet al in een jaer op gheromen/also en moesense oot niet al in een jaer af gedaen worden / so Nederlandt weder tot een lichte haem mach comen (gelijc niet Gods hulpe is te hopen/iar) de lasten sullen daer seer haest connen betaelt worden/die dese landen alleen sullen zwaar ballen.

Ik hebbe oot bewesen dat de lasten/in tijt van vrede de veremichhe landen meer sullen drucken als in d' oorloge/ende so wy geene macht en hebben / niet het groot in-comen dat wy nu hebben om in d' oorloge te continueren / veel min sullen wy de macht hebben om d' oorloge weder t'aenbeerden/als ons de middelen begeben sullen/daer wy nu noch hulpe ende assistentie hebben vande onliggende Potentaten/welcke affectie genoech gespreut wort aende heerlijcke Ambassadeurs diese van allen sijden senden/ende de goede presentatien die se ons doen / om onse rechtveerdige sake te helpen hant-haben: welcke oeffasie dient waer genomen/want het hier moet gesmeert zijn delwijc het heet is / ende t'is beter eenen vogel inde hant/als vele die inde borst vliegē/ men behoort het sekere dooz het onsekere te nemen / aen t'gens men dadelijc ontfangt en geboelt en can niet getwijffelt worden/maer aen t'gene in toetcomende tijden sal wescm machinen

manijven niet recht in sulcken saken van belooft de hulpe staiffelen/wop hebben
mi ooc noch veel out herbaren Crijf-wolc dat binne vijf of ses jaren verre sal te
soecken zijn/so dat wop als dan veel min soude comen als s nuid Oozloge iustitieri

So penant hier op soude willen seggen : op der Dozsten toetsgginge en is niet
te steunen/sp soeken meer haer eegen als ons voordeel/ haer hulpe en is maer
om ons t' onthelpen : maer wanneer sulc ware (t'welc ic nochtans niet en ge-
loobe) soo en soude het haer niet van noode zijn ons assistentie te beloven/ maer
souden ons tot den Wyde raden/ want sp dooz den Wyde veel beter middel sul-
le hebben om ons te schade / als sp sulc inden sinne hadden/dan inde Oozloge.

Daer is oock oer lange iaren eenen middel voor gellagen om d' Oozloge op
de Welt-Indien te dibetteren/ich hebbe oec een Discours gemaect op de dibet-
ste van d' Oozloge / daer in ick genoethsaen meyne bruesen te hebben datmen
niet clepne outosten ende perijckel/inet Gods hulpe/d' Oozloge van dese landen
sal comen dibetteren / waer dooz de schatten / die van Oolt ende Welt-Indien
comen/ende daer den Spaigniaert gesheel Europa mede plaecht / souden eenen
anderen coorts nemen / en/in stede van in sijne boze te bloepen/souden inde onse
ballen : ende sp soude daer oock niet sijn out Crijf-wolc so veel werct crij-
ghen/dasse ons hier niet quellen en souden/ ende alsoo souden die stercke steden/
(diemen so seer vreesst) als Iericho, van selfs om ballen / als huij de fondamen-
ten van het Indiaens Gout begaven.

Welcke middelen dienden versocht / crinnen tot eenen dibbeterigen Wyde soude
berstaen / ende oft wop noch een Jaer dyp ofte hier in d' Oozloge continueren/
niet hulpe van onse goede Raedueren / daer mede en waren wop niet geheel t' an-
der/al quam onse aenlagen schoon niet te gelucken naer ons wenschen/ ende
souden dan alsoo goeden conditien bespreken als nu.

Ende genomen wop quam ondt-russchen een plaetse oft twee te verliesen/
waer dooz den vrant moedigh wordende ons soo goede conditien niet en soude
• willen geven als nu : soo ware daer heel goeden raet teghen/ ende ick en wilde
Gog maer dypghen Magog tegghen hem te bryngen/want als men den Spaigniaert
is)alleenlic maer dypghde/dat men Magog(dat is den Turck ende den Moor)
Scherpen soude leenen/diese wel souden betalen/ endesonder onsen cost onder-
houden/om den voert in Spaignien te moghen setten/t' is seker dat den Conine
van Spaignien niet zijne Don Diegos ende Don Rodrigos het herte soo bang
soude worden/als het den Coninck Belazer niet zijne getweldige wiert / als
sp de schijvende hand aende want saghen / ende de beduydinghe verstonden:
niet dat ick van gheboelen oft aeyprange ben datmen tot de daer selve behoef-
de comen/of dien middel te gebuyrken/ haestelich betrouwende dat God onse
aenlagen sal segghen ende een volcomene verlossinghe geven / sonder dat wop
der Godtloofse Turcken ofte Mooren hulpe behoeven te gebuyrken/maer ic
wil seggen dat den schijck den Spaigniaert soude verbaest maken/als sp soude
gedencken hoe dat den Coninck Don Rodrigo daer oer ghevaren is.

Het schijnt oec dat Godt de Wette ons den wegh wijst die sp wil dat wop be-
ten sullen om tot een volcomene verlossinghe te comen/dooz de heerliche victo-
rien die sp ons in Oolt Indien ende noch coorts op de Custen van Spaignien
verleent heeft. Ja het en is/soo langhe als de werelt gestaen heeft / noyt ghe-

hooft / dat sulcken groot getal van Schepen als dese 10. oft 12. Waren herwaerts na Oost-Indien zijn ghebract / niet soo wepnigh verlies / sulcken oft diergelijcken grooten periculansen strepen souden gedaen hebben. Als en en in oock niet laten duncken dat de Heere daer toe sulcken miraculeusen seggen soude geben / alleenlick ons dat wy souden rijck worden ende weelderigh / maer dat sulc gheschiedt tot zijns Heerens eere / op dat zijn Evangelium daer soode vercondicht worden / ons tot een overtuignige van groote ondanckbaerheyt teghens hem / in dien wy daer niet van herten na en trachten.

Een yder en oock wel bedencken / wat groot voordeel dat het door dese landen soude wesen / waermerck hare Colonias in West-Indien mochten planten / ende also hare traffijcke daer stabilieren / selc geswijge / dat het heylige Evangelium onder de blinde Heydenen oock soude verheyt worden / ende Gods Kerckelike hooft-geplant / welck te het voornaemste daer op behoorden gesien te worden / welcke goede occasie wy niet en dienden te versumpen.

Als merckte dat dese Landen oock noch so seer niet t'onderen zijn / oft souden wel middel vinden om eerts wat groots teghen den ypant te verlesken / welck soude gheschieden / so de Steden / beneffens d'ordinaire middelen / die het Land heeft / een deel van haer inkomsten / welck seer groot is / wilden besteden / dat alle onnoobige costen op het nauste wterden afgeschast / daer na uwe t'oversicht wterde genomen / dat de gemeene middelen niet en wterden gefraudeert / ende de gemeente verstant wat een schandeliche diervege het is / te selen het gene dat tot bescherminghe van t'Vaderlant / ende de gemeene vyshyeft moet ghegeven (waer van eenige door onbetstant niet veel weert noch sonde en maken) / dat hem voordere een ygelick in zijn Ruyt wel quete d'vooghe niet hebende op het gemeen beste / als op zijn particulier profijt / ende dat de gene / die in faulte gebonden wtert / niet alle rigour aen lijf ende goet gestraft werde: dat d'overbaer die in Vangnetten / Warltijden / ende Cleverden ghedaen wort / niet goede werten wterde inden toom ghesouden / ende dat hem een yder ter contrarien liberael thoonde / om het ghene hy aen sulcken overbaer verspaert / tot der Voerloghe te contribueren / want daer zijn vreeschepden Landen daer d'Inwoonders wel gheleiden om hun dagelijc dyoncken te vlincken / maer niet om wat te gheben tot bescherminghe van hare vyshyeft ende leven. Wanneer van een yder sijne schuldige plijght hier in na quade / t'ware seker dat wy meer middelen souden hebben als opt te woogen / ende ghevoecht om niet alleen d'Voerloghe te maintenireren / maer om die niet Gods hulpe oock heeft tot een ghewenicht eynde te brengen.

Wy zijn nu eenige Haven herwaerts van onsen ypant hert gebuict ende aengheast gheweest / maer hy ons gevaeght heeft / heeft oock niert en loopen / ende is so repaden afen ghetuuten / dat hy heel onmoghtich is / ende t'heeft hem hier in gegrepen ghelijck de weerde wilde dieren / die doot-braken / ende teghens haer eynde schynelick ghevoeren / ende t'schijnt dat se het al vernielen sulken / maer wat is daer toe anders dan nooden als een wepnich tijds om haer haest den gheest te sien gheben / alsoo hier oock / den Spaenjaort stende dat hy ons gheen meester en soude worden / ende dat / t'stede dat hy het ons soude verdragen / wy hem souden verdragen hebben / soo heeft hy zijn resten hy gheset ende alle sijne

zijne macht t'kenen gedoocht om ons t'leffen te denpen. Waer wat isser ge-
volgt? Hy heeft op het Denen Ep ghesien/maer t'Gansen En is hem ont-
loopen/ want hy heeft Oostende gelwormen met eenen onghelooffelicken roff
ende heftich: daer tegens Slays, Isendijck, Ardenborgh, ende andere plaatsen
van veel moeder inpenantien verloopen/ daer hy alle t'gene hy daer na noch
heeft vercoert / met en mach vergheleken worden: soo dat hy daer mede an-
ders niet en heeft wigherecht / als ym Wathen op de Giste te doen loopen:
Waer toe den Marquis Spinola wel heeft geholpen/ die booz dese vereenighde
Landen soo goeden Capiteyn is geweest als den Spaignaert hier in t' Landt
opt heeft gevonden / ende heeft haer om diverse reden en soo goeden dienst ge-
daen als eenigen anderen booz hem/ ende onder andere/ om dat de boogaende
de Caspe wat sueden na dat hy het Laken hadden/ maer desen heeft sulcken
breeken t'kenen tot een ander mans Leder gesneden en zijnen meester het Gout
so diere doen coopen/ dat hy/ omte verrijghen het gene dat hy vercoert heeft/
hem heeft heeft doen sien den bodem van alle zijne Coffers/ Cassen/ Kisten/ en
Stotli-beursen/ ende omdeels so verze helpen brengen/ dat hy met zijne Cre-
ditaten (hoch) sonder haer consent heeft moeten acceyberen/ ende zijn daghen
maken / het welck (ophate wijse) heet een Decreet maken / maer onder ons
Goopleden noemen wy het Bancoerooten-spelen: het schijnt dat den Conint
Spinola booz dese dese ander vander Creditoren niet en reliet / ende hem
noch spaert tot eenre beter gelegentheyt / en dat hy nu noch sal betaelt worden/
om hem daer naer te beter te rijpen/ so hy hem eens ter deghe aan vatten. Nu/
Gode hebbe lof/ het en t'ruet ons noch so verre niet gecomen/ ende al comt het
water ende lippen ten boept noch inden mont niet.

Ende wy en moeten ook niet swijfelen/maer bestelich betrouwen/ dat on-
sen goeden Godt/ die ons tot noch toe in onse rechtveerdige sake so genadelich
heeft geholpen ende bishieratt/ ons ook noch sal behoeden/ ende niet toelaten
dat onse vanden ons fouden onderdrucken ende siaren moethaile aan ons be-
drijven/maer om zijn D. Naamwete wil / ons een goede verlossinge geven.
Ende al waer het so dat ons alle wterliche middelen begaven/ ende geit men-
scheliche hulpe meer booz handen en ware / so moeten wy nochtans niet wan-
hopien/maer ons betrouwen alken op Godt setten. Want gelijk de Heere seyt
booz den Propheet Ieremia Cap. 17. vers. 3.

*Vervloechs is de man, die hem op menschen verlaet, ende hem vleesch
voor synen arm, ende met syner herten vanden Heere vrijcket, &c. ende
vers 7. Ghezegent daerentegen is de man die hem op den Heere verlaet,
ende de Heere zijn toeverzicht is.*

Het is wel waer/ dat / als wy aensien onse menichfuldige sonden ende oer-
tredingen/ de cleyn-achtige van Gods heplige woort/ dat den puer indē Godf
dienst/ beneffens de Christeliche lefde seer vercoet/ de ghericheyt/ oerfpeel/ hoe-
derij/ gullicheyt / hoerbijse / pracht ende prael ende andere sonden onder ons
seer waffen en toe nemen/ so hebben wy wel oorsake om vreesen / dat Godt ons
daer om sal straffen/ en t'hups soeken / maer als wy ter contrarien in sien dat

gelijcke wel de cause/dare wy vooz stryden/rechtbeerdich is / so hebben wy ooc-
dozsalie te gelooven/dat hy/die een Godt der gerechticheyt is/onse goede cause
sal voozslaan / ende so wy noch gelijckewel in onse sonden verstercken en vooz-
gaen/dat hem oock geene roeden en sullen gebreken om ons te castyden. Ende
tot beslypt/antwoorde ich den genen/die seggen/dat God ons so wel inden vze-
de als in d'Woelghe sal conuen beschermen / dat hy ter contrarien ons soo wel
dooz den vze als dooz d'Woelghe sal conuen straffen/ ende te meer so wy in dese
vze-de-handelinge pers doen dat tegen onse schuldige plicht is.

Waer mede / nits gaders t'ghene ich in in mijn voozgaende Discours ver-
haelt hebbe / genouchsaem inepne bewesen te hebben/dat de neeringe in de ver-
eenichbe landen dooz den vze sal af nemen/d'welwelkene weder vertrecken/
dat dese landen sullen verwachet/ende den vyant verstercht worden / dat inden
vze wepnighe versterkinge is/soomen der welwelkene vyzheyt niet en ghe-
denickt / ende dat hare vyzheyt de versterkinge ende vasticheyt vooz desen staet
is/dat sulcx oock behoort verocht te worden/ende niet recht niet en mach ghe-
wepghert zijn/ende gewepgert zijnde / gheen vze en behoort ghemaecht
te worden/datter oock noch in d'wel genouch is/om dooz Godts hulpe niet on-
se goede nabueren d'Woelghe tot een gewenscht eynde te brengen.

Ich moet bekennen/dat ich alsoo gheene geleertheyt en hebbe/noch de ga-
ve om niet wepnich woorzen veel te conuen segghen/in desen wat langher den
gewest als een Discours wel verhepschste/noch tam verhoep/dat de goether-
tigen leser/alles sal int goede nemen/stende dat den goeden pber/die ic tot mijn
vaderlant hebbe/de penne wat heeft doen vloepen. So hier in pers can gebon-
den worden dat het ghemee best mach dienstelijck wesen / houde ich mijn
arhepdt vooz wel bestet / so niet/so en isser maer so veel moeyte verlozen.

Den alinachtigen Godt ende vader biddende/dat hy om de verdiensten si-
ner Soons onses Heeren Jesu Christi wille / dooz sijn heiligen Geest in al-
ler vromer Nederlanders herten alsoo wil wercken/datse het talent-pont/dat
haer gegeven is/in dese periculouse tijden niet inder aerden en begraven / maer
t'selbe openbaren/ende in het werck legghen mogen/ ende dat hy onse Christe-
lijcke Overheyt niet den Ghrest der wijsheyt ende des Woelwels also begave/
datse van alles wel ghewarschoot zijnde/ de redenen van beyde syden teghens
malcanderen stellende/een recht onderschept mogen maken tusschen een ende
d'ander geboelen/en datse also den gorden raet der ouden verkenende/den qua-

den Raet van Roboams jonge Raets-lieden verworpen mogen/op dat daer
dooz sijn heplighen name ghelooft ende gepresen worde/sijn Kercke
ende Ghemeeente ghehoudt / ende dat wy eyndelijck inochten
vercrighen eenen ghewenssten salighen

vze-de: A M E N.

FINIS.

23-LB990005546596-1033-1-ku

Printed and bound in India

SKILLED BOOKS

INDIA

